ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ

ΔΡΑΜΑ

ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ,

ὙΠῸ

ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΤΙΝΟΣ

ΣΥΝΤΕΘΈΝ.

ἘΝ ΝΑΥΠΛΊΩι.

Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως.

1826.

Φωτοτυπική ἐπανέκδοσις
Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος
Ἀθῆναι 1972 ('Αριθ. 17)

CORNELL UNIVERSITY LIBRARY
3 1924 091 991 319

ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ.

ΔΡΑΜΑ.

ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ

ΔΡΑΜΑ

ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ,

ὑπὸ

ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΤΙΝΟΣ

ΣΥΝΤΕΘΈΝ.

ἘΝ ΝΑΥΠΛΙΏι.

Ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῆς Διοικήσεως.

1826.

ΤΗΙ ΙΕΡΑΙ ΚΟΝΕΙ

ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ

ΕΛΛΑΔΟΣ

ΘΥΣΙΑΣΘΕΙΣΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥΤΟ

ΑΝΕΘΗΚΕΝ Η***

Πρὸς τὰς Ἑλληνίδας.

Ενθυμεῖσθε ἀκόμη, ὦ φίλαι, τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἠκούσθη « Ἔπεσε τὸ Μεσολόγγι » ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν, ὄχι μόνον ἀνανεώθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐπολυπλασιάσθησαν, ὅσα δάκρυα ἐχύσαμεν ἄλλοτε διὰ τὰς πυρπολήσεις καὶ ἀναστατώσεις τόσων πόλεων καὶ διὰ τὰς σφαγὰς καὶ θυσίας τόσων ἀδελφῶν μας. Ἐνθυμεῖσθε ποίαν ἐντύπωσιν ἔκαμεν εἰς τὴν φαντασίαν μας ἡ λυπηροτάτη αὕτη εἴδησις, καὶ ποίαν πληγὴν ἀφῆκεν εἰς τὴν κατώδυνον καρδίαν μας. Εἰς ἐμὲ, φίλαι, ὑπῆρξεν ἀδύνατον, καθὼς καὶ εἰς ἐσᾶς, νὰ λησμονήσω τὴν νύκτα τῆς 10 τοῦ ἐφετεινοῦ Ἀπριλίου. Ἐκεῖνα τὰ ἡρωϊκὰ φάσματα παλαίοντα τόσας ἡμέρας μὲ τὴν πεῖναν καὶ μὲ τὸν θάνατον, καὶ ἐμψυχονόμενα αἰφνηδίως διὰ νὰ τρομάξουν εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας, καὶ νὰ σώσουν τὰς ἡμιθανεῖς γυναῖκας καὶ τὰ μόλις πνέοντα παιδία, τὰ ἱερὰ τῆς πίστεως καὶ πατρίδος θύματα! ἐκεῖνος τῶν φίλων καὶ συγγενῶν ὁ ἀποχωρισμὸς, αἱ οἰμωγαὶ τῶν μητέρων, οἱ θρῆνοι τῶν παιδίων! ἐκεῖνοι οἱ Ἥρωες, ὅσοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐνταφιασθοῦν ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ Μεσολογγίου μὲ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πληγωμένους, τῶν ὑπονόμων αἱ ἐκρήξεις, αἱ φλόγες, τὰ χάσματα, τὰ ὁποῖα τὸ κατέστησαν ἀγνώριστον καὶ κατέπιαν τόσους ἐχθροὺς, ἤρχοντο πάντοτε εἰς τὴν φαντασίαν μου· καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ τὴν ἐφησυχάσω, ἂν δὲν

ἀπεφάσιζα νὰ ἐκθέσω ἐγγράφως, ὅσα ἐνόμιζα, ὅτι ἔβλεπα καὶ ἤκουα. Πόσον ὅμως ὑπῆρξεν εἰς ἐμὲ δύσκολον νὰ συνάψω, ὅσα ἐφανταζόμην καὶ ὅσα ᾐσθάνετο ἡ καρδία μου! Ἤρχισα πολλάκις, καὶ πολλάκις παραίτησα· τέλος ἔγραψα τὸ Δρᾶμα τοῦτο· ἐνόμισα, ὅτι ἔκαμά τι καὶ ἔλαβα ὀλίγην ἄνεσιν. Τὸ παράξενον ὅμως εἶναι, ὅτι ἐτόλμησα νὰ τὸ ἐκδώσω καὶ διὰ τοῦ τύπου· ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία, τὴν ὁποίαν εἶχα νὰ ἀφιερώσω τι εἰς ἐκείνας, ὅσαι εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀγῶνα τοῦ ἔθνους μας παρὰ τὴν αἰσχρὰν καὶ ἄτιμον δουλείαν ἐπροτίμησαν τὰς φλόγας καὶ τὰς ἀβύσσους· τὸ μέγα χρέος, τὸ ὁποῖον ἐστοχαζόμην, ὅτι ἔχω εἰς τὰ ἱερὰ ταῦτα τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος σφάγια, μὲ ἔκαμαν νὰ λάβω τὴν τόλμην ταύτην. Καὶ τί ἄλλο, φίλαι μου, ἠδυνάμην καταλληλότερον νὰ προσφέρω εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θυσιασθείσας Ἑλληνίδας, παρὰ τὴν τρομερὰν σκηνὴν τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου τοῦ Μεσολογγίου δράματος; Πόσον δὲ ἤθελα εἶσθαι εὐτυχής, ἐὰν ἦτον δυνατὸν εἰς ἐμὲ νὰ παραστήσω τὴν φοβερὰν καὶ ἐνταυτῷ ἀληθεστάτην αὐτὴν εἰκόνα! Γνωρίζω τὴν ἀδυναμίαν μου· ἠξεύρω πόσα καὶ ποῖα προτερήματα καὶ ποίαν ἕξιν πρέπει νὰ ἔχῃ, ὅστις ἐπιχειρίζεται, δὲν λέγω νὰ πλάσῃ, ἀλλὰ νὰ ἐκθέσῃ μόνον γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν τῶν σημερινῶν τῆς Ἑλλάδος δραμάτων· δὲν μὲ λανθάνει, ὅτι ἡ προσφορά μου αὕτη εἶναι μικρὰ, λιτὴ καὶ διόλου ἀτελής· ἐλπίζω ὅμως, ὅτι θέλει τύχει συγγνώμης ἡ τοιαύτη τόλμη μου. Ἐὰν ἔκαμα ὀλίγας τινὰς εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν μεταβολὰς, στοχάζομαι, ὅτι τοῦτο εἶναι συγχωρημένον εἰς τοιαύτην ὑπόθεσιν· καὶ ἔπειτα μὲ φαίνεται, ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἀνέφερα παρ' ὅ,τι συνέβη κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου, ἢ ὀλίγον πρὸ αὐτῆς, ἢ μετ' αὐτὴν

εἰς τὸ Μεσολόγγι. Ἐὰν δὲν μετεχειρίσθην τὰ ἀληθινὰ ὀνόματα τῶν ἀγωνισαμένων ἀληθῶς εἰς τὸ μέγα τοῦ Μεσολογγίου δρᾶμα· εἶναι εὔκολον, νομίζω, νὰ ἀντικαταστήσῃ τις τὰ ὀνόματα ἐκείνων, ὅσους γνωρίζει ὡς πρωταιτίους τῆς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους μας μεγίστης αὐτῆς καὶ καταπληκτικῆς θυσίας. Εἶμαι τελευταῖον βεβαία, ὅτι Σεῖς τοὐλάχιστον, φίλαι μου, θέλετε παραβλέψει τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἐλλείψεις, ὅσας ἔχει ἡ προσφορά μου αὕτη· ὅλη δὲ ἡ πεποίθησίς μου ἐπιστηρίζεται εἰς μόνην τὴν Γενναίαν συγκατάβασιν τῆς εὐαισθήτου καὶ φιλοπάτριδος καρδίας Σας.

Ἐν Α.... 1826 Ἰουλίου 11.

Ἡ ***

Τὰ τοῦ Δράματος Πρόσωπα.

ΝΙΚΗΡΑΤΟΣ, Στρατηγὸς εἰς Μεσολόγγι.

ΚΛΕΟΝΙΚΗ, Θυγάτηρ τοῦ Νικηράτου.

ΛΥΣΙΜΑΧΟΣ, φίλος καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ Νικηράτου.

Εὐρωπαῖος ἀπεσταλμένος καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ Ἰμπραήμη.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ.

ΧΟΡΟΣ γυναικῶν, καὶ παιδίων.

ἸΜΠΡΑΗΜΗΣ.

ΦΥΛΑΚΕΣ αὐτοῦ.

Ἡ σκηνὴ εἶναι εἰς Μεσολόγγι. Τὸ θέατρον παρασταίνει μέρος αὐτῆς τῆς πόλεως, ὅπου φαίνονται οἱ τάφοι τοῦ Μάρκου, τοῦ Κυριακούλη . . . . . καὶ Ναός.

ΠΡΑΞΙΣ Α.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

Νικήρατος.

Τὸ Βασιλάδι ἔπεσε· τὸ Ἀνατολικὸν ἐπυρπολήθη· εἶναι τώρα τόσαι ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἔλειψαν διόλου αἱ τροφαὶ, ἀφ' οὗ ὅλοι ζοῦν μὲ ὅ,τι τύχη, ἀφ' οὗ διὰ τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν ὅλοι ἤρχισαν νὰ γίνωνται παρανάλωμα τῆς σκληρᾶς πείνας. Καὶ λοιπὸν δὲν εἶναι πλέον ἐλπὶς νὰ ἐμβῇ καμμία τροφή! καὶ ἡ ἀπόφασις, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν ἡ φρουρὰ, κινδυνεύει νὰ βαλθῇ εἰς πρᾶξιν! Ὀλεθρία διχόνοια· κατηραμένα πάθη! Εἰς μάτην λοιπὸν ἐχύθησαν τόσα αἵματα διὰ νὰ φυλαχθῇ τὸ προπύργιον τοῦτο τῆς Ἑλλάδος! Εἰς μάτην ἔγειναν τόσοι ἀγῶνες καὶ ἐθυσιάσθησαν τόσοι ἀνδρεῖοι! Εἰς μάτην θὰ ὑπάγῃ καὶ ἡ μάχη τῆς Κλείσοβας! Καὶ σήμερον .... καὶ ταύτην τὴν νύκτα .... θὰ ἀφεθῇ τὸ Μεσολόγγι! Καὶ ὁ Τοῦρκος .... Καὶ ὁ Ἰμπραήμης .... ἆ! ὄχι, ποτὲ, ὄχι, καλήτερα νὰ πέσουν κεραυνοὶ νὰ μὲ κατακαύσουν, παρὰ νὰ .... ἐδῶ, ἐδῶ, θὰ ταφῇ ὁ ἐχθρός. Ἀλλὰ διατί ἠργοπόρησε τόσον ὁ Λυσίμαχος; ἡ ἡμέρα ἔκλινε· καὶ αὐτὸς ἀκόμη δὲν ἐφάνη. Αὐτὸν εὑρῆκα καὶ ἐγὼ ἀληθινὸν σύντροφον, ἀληθινὸν φίλον. Ἂν καὶ Ἑπτανήσιος, καὶ δὲν ἐγνώρισε τὰ ἐκ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων κακὰ, ἔτρεφεν ὅμως καὶ τρέφει ἄσπονδον μῖσος κατ' αὐτῶν. Δὲν ἐνθυμεῖται οὔτε συγγενεῖς, οὔτε φίλους .....

τὸ Μεσολόγγι μόνον ἔβλεπε καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τώρα φροντίζει· αὐτὸς ταύτην τὴν ὥραν εἶναι ὁ μόνος παρήγορός μου. Πλὴν τί βλέπω! ἡ Κλεονίκη μου τρέχουσα καὶ θορυβημένη! Τί ἆρα γε συνέβη;

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Νικήρατος, Κλεονίκη.

Κλεονίκη.

Ολαι αἱ γυναῖκες ἑτοιμάζονται· αἱ συγγενεῖς μας ἤρχισαν νὰ μεταβαίνουν εἰς ἄλλο μέρος, καὶ νὰ προσεγγίζουν εἰς τὸ τεῖχος· ὁ Χαριγένης μας κλαίει βλέπων τοὺς συντρόφους του ἀναχωροῦντας· ἐγὼ δὲν ἠξεύρω τί νὰ κάμω· δὲν μὲ εἶπες τίποτε, πάτερ μου.

Νικήρατος.

Κανεὶς δὲν ἀναχωρεῖ ἀπεδῶ, θυγάτηρ μου. Ὅλοι ἐδῶ θὰ μείνωμεν· ὅλοι εἰς τὸ Μεσολόγγι......

Κλεονίκη.

Διεδόθη ὅμως λόγος, ὅτι αἱ γυναῖκες μόναι καὶ τὰ παιδία ὁδηγούμεναι καὶ φυλαττόμεναι ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς των, καὶ ἀπὸ στρατιώτας, θὰ ἐξέλθουν.

Νικήρατος.

Τίποτε ἀκόμη δὲν εἶναι βέβαιον.

Κλεονίκη.

Ἀλλ' ἐὰν τῳόντι ἀποφασισθῇ, ἀτός σου τί θὰ κάμῃς;

Νικήρατος.

Εἶναι ἀδύνατον σὲ εἶπα· ὅλοι ἐδῶ θὰ ἀποθάνωμεν.

Κλεονίκη.

Διὰ ἀγάπην Θεοῦ, πάτερ μου! εἰπέ με, ἐὰν οἱ ἄλλοι ὁδηγήσουν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία των, δὲν θὰ μᾶς ὁδηγήσῃς καὶ σὺ ὁ ἴδιος, δὲν θὰ μᾶς φέρῃς εις κανὲν μέρος;

Νικήρατος.

Ἐγὼ νὰ ἀφήσω τὸ Μεσολόγγι, την γῆν, ὅπου ἐγεννήθην, ὅπου σᾶς ἀνέθρεψα, τὴν γῆν, τὴν ὁποιαν ἕως τώρα ὑπερασπίσθην! Νὰ ἀπογωρισθῶ ἀπὸ τοὺς τάφους τῆς μητρός σου καὶ τῶν ἀδελφῶν σου, οἵτινες ἐθυσιάσθησαν δὶ αὐτήν! Νὰ ἀφήσω τόσους ἀδυνάτους, τόσους ἀσθενεῖς, χωρὶς βοήθειαν, χωρις παρηγορίαν! Νὰ φανῶ ἀνάξιος εἰς ὅ,τι μὲ ἐπιστεύθησαν!

Κλεονίκη.

Καὶ ὁ Χαριγένης μας τί νὰ γένῃ;

Νικήρατος.

Τίποτε, σὲ εἶπα, δὲν εἶναι ἀκόμη βέβαιον· ἀλλ' ἐὰν ἀναχωρήσουν αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, ὑπάγετε καὶ σεῖς εἰς τὰ Σάλωνα μὲ τὰς συγγενεῖς μας· ἔπειτα ἐκεῖθεν μεταβαίνετε με αὐτὰς εις τὰς Ἀθήνας, ἢ εἰς Σαλαμῖνα.

Κλεονίκη.

Καὶ ἀτός σου;

Νικήρατος.

Δὲν ἀφίνω ποτὲ τὸ Μεσολόγγι.

Κλεονίκη.

Μόνη λοιπὸν ἐγὼ νὰ ἀναχωρήσω! Νὰ ὑπάγω εἰς τὰ Σάλωνα! Νὰ περιφέρωμαι ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, ὀρφανή, χωρὶς μητέρα, χωρὶς πατέρα! Νὰ ζητῶ ἴσως . . . . . καθὼς ἄλλαι πολλαὶ ὁμογενεῖς μου' ἐγὼ! . . . τρέμω ὅλη! Καὶ διατί νὰ μὴν μείνω κ' ἐγὼ ἐδῶ;

Νικήρατος.

Ἐδῶ; καὶ τί νὰ κάμῃς;

Κλεονίκη.

Νὰ ἀποθάνω κ' ἐγὼ μαζί σου.

Νικήρατος.

Ἀτή σου Κλεονίκη;

Κλεονίκη.

Διατὶ ὄχι πάτερ; Τί ἔπαθαν, οσαι παρεδόθησαν εἰς τὰς φλόγας καὶ εἰς τὰ ὕδατα διὰ τὴν πατρίδα των μὲ τοὺς γονεῖς των; Δὲν εἶναι καλήτερα ν' ἀποθάνῃ τις δι' αὐτὴν ἐλευθέρα μὲ ὅ,τι ἔχει πλέον ἀγαπητὸν εἰς τὸν κόσμον, παρὰ νὰ περιφέρεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ χωρὶς νὰ ἠξεύρῃ ποῦ νὰ καταφύγῃ, καὶ νὰ κινδυνεύῃ νὰ χάσῃ πάλιν τὴν πολύτιμον ἐλευθερίαν, διὰ τὴν ὁποίαν τόσα ὑπέφερε;

Νικήρατος.

Ἀ θυγάτηρ μου! μή μου σπαράττῃς τα σπλάγχνα· μή με κάμνῃς νὰ λησμονῶ τὸ πρὸς τὴν πατρίδα χρέος μου. Ἐπίστρεψε εἰς τὸν οἶκον μας· ἡσύχασε ὅπως ἠμπορέσῃς τὸν Χαριγένη μας· ἔπειτα ἔρχομαι καὶ ἐγώ.

Κλεονίκη.

Ὑπάγω· ἐνθυμοῦ ὅμως, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ σὲ ἀφήσω μόνον εἰς τὸ Μεσολόγγι. (Αναχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Νικήρατος.

Ἔχασα τοὺς ἀδελφούς μου! τὴν γυναῖκα μου! δύο υἱούς μου! Δὲν μου ἔμεινεν ἄλλη παρηγορία, παρὰ ἡ

Κλεονίκη μου, καὶ ὁ ἀνήλικος υἱός μου. Ποσάκις ἡ γυνή μου, εἰς τὰς ἀγκάλας μου ἐκπνέουσα, μοῦ ἐσύστησε τὴν Κλεονίκην της· καὶ ἐγὼ τώρα τὴν ἀφίνω μόνην! νὰ διαβῇ διὰ μέσου τόσων ἐχθρικῶν στρατευμάτων! νὰ κινδυνεύσῃ! Ἀλλὰ τί νὰ κάμω! νὰ τὴν συνοδεύσω; Καὶ πῶς νὰ ἀφήσω τὸ Μεσολόγγι; τί νὰ γένουν τόσα ὀρφανὰ, τόσα ἀδύνατα, τὰ ὁποῖα χάνονται δι' αὐτό; Θὰ μὲ ὀνομάσουν ἴσως σκληρὸν καὶ ἄσπλαγχνον πατέρα! Πλὴν καὶ τὸ ὄνειδος, ὅτι ἀφῆκα εἰς τοιαύτην στιγμὴν τὴν πατρίδα μου! Καὶ ἂν ἐξέλθω, ἂν σωθῶ, ἂν σώσω τὰ τέκνα μου, τί θὰ κάμνω; δὲν θὰ σφάζω Τούρκους εἰς τὸ ἑξῆς; δὲν θὰ ἐκδικοῦμαι τὸ Μεσολόγγι; Καὶ τίς ἠξεύρει ἂν, ἐνῷ ἐξέρχομαι, θανατωθῶ παρευθὺς, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ χορτάσω ἀπὸ τῶν Τούρκων τὸ αἷμα, ἢ ἂν μακρὰν ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι...... Ποῦ θὰ εὕρω τάφον καλήτερον παρὰ ἐδῶ! ἐδῶ θὰ ταφῶ· καὶ θ' ἀποθάνω εὐχάριστος, ἐὰν ἰδῶ κατασπαραγμένους τοὺς ἀσπόνδους ἐχθροὺς τῆς πατρίδος μου· ἐὰν ἡ καρδία μου...... Ἀλλὰ τί νὰ γένῃ ὁ Χαριγένης μου...... καὶ ἡ Κλεονίκη μου...... Ἆ! ὀλίγαι τροφαί! καὶ ὅλα αὐτὰ παύουν παρευθύς. Καὶ λοιπὸν δι' ὀλίγας μόνον τροφὰς φλογίζονται τώρα τὰ σπλάγχνα μου! δι' ὀλίγας τροφάς! ἐπροσμέναμεν ἄλλοι νὰ τὰς προμηθεύσουν· καὶ δὲν ἦτον ἄρα γε τρόπος νὰ τὰς οἰκονομήσωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι; Πλὴν διατί νὰ ταλαντεύωμαι πάλιν; δὲν ἀπεφάσισα πλέον..... ναί.... νὰ καταπείσω τὴν Κλεονίκην μου νὰ ὑπάγῃ μὲ τὰς συγγενεῖς μας· νὰ πείσω καὶ τὸν Λυσίμαχον, ἂν ἦτον τρόπος, νὰ τὰς συνοδεύσῃ. Αὐτὸς ἔρχεται, ἂς ἰδῶ πρῶτον πῶς εὗρε τοὺς ὑπ' ἐμὲ στρατιώτας.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Νικήρατος, Λυσίμαχος.

Λυσίμαχος.

Ἦτον ἀνάγκη νὰ περιέλθω τὰς περισσοτέρας φυλακὰς

μας. Ποία σταθερότης, ποῖος ἡρωϊσμός! Ἄλλο δὲν ἔχουν εἰς τὸ στόμα, παρὰ τὸ ἔθνος, παρὰ τὴν πατρίδα· οὔτε ὁ διὰ τὴν πεῖναν σκληρότατος θάνατος ἠμπόρεσε νὰ τοὺς τρομάξῃ· ἓν μόνον τοὺς θλίβει κατάκαρδα, ὅτι δὲν τοὺς ὑπακούουν πλέον, οὔτε αἱ χεῖρες, οὔτε οἱ πόδες των.

Νικήρατος.

Πόσον πάσχουν ἀνάξια καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ των καὶ τῆς ἀνδρίας των! Ἄνθρωποι, οἵτινες ἔγειναν ὁ τρόμος τῶν Τούρκων, νὰ ἦναι τώρα ἡμιθανεῖς δι' ἔλλειψιν τροφῶν! Καὶ διὰ τὴν ἔξοδον ἔχουν ἀκόμη τὴν αὐτὴν γνώμην;

Λυσίμαχος.

Ὅλοι ἔχουν ἀπόφασιν, ἐὰν ἕως τὸ ἑσπέρας φθάσουν ὀλίγαι μόνον τροφαὶ, νὰ μὴν μετατοπίσουν διόλου. Ἀλλὰ τίς δύναται, Νικήρατε, νὰ βλέπῃ τὰ παιδία του ἄσιτα τόσας ἡμέρας, τρώγοντα ὅ,τι φθάσουν, τὴν γυναῖκα του ἀποθνήσκουσαν...... ὡς καὶ ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Ἰμπραήμη, ὡς καὶ αὐτὸς, βλέπων τὴν καρτερίαν των, θαυμάζει.

Νικήρατος.

Ἃ φίλε μου! μήπως ἐγνώρισεν αὐτὸς τὴν ἀπόφασιν τῆς φρουρᾶς; φαίνεται καλὸς ἄνθρωπος, Φαίνεται, ὅτι λυπεῖται διὰ τὰς συμφοράς μας· ἀλλ' ἐγὼ φοβοῦμαι τοὺς τοιούτους· ἂν ὑποψιάσθῃ τίποτε, εἴμεθα βέβαια χαμένοι.

Λυσίμαχος.

Ὅλον τὸ ἐναντίον· ἐβεβαιώθη μάλιστα, ὅτι εἶναι ἀδύνατον, ἡ φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου νὰ δελεασθῇ μήτε μὲ χρήματα, μήτε μὲ ὑποσχέσεις· ὅτι ἀποφασίζουν καλήτερα νὰ χαθοῦν ὅλοι, παρὰ νὰ συγκατανεύσουν εἰς καμμίαν αἰσχρὰν συνθήκην. Ἔλαβε τὴν τελευταίαν ἀπόφασιν καὶ ἀναχωρεῖ· αὐτὸς περνᾷ τώρα ἀπεδῶ.

Νικήρατος.

Παράξενον πρᾶγμα! Ἄνθρωποι, οἵτινες πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀπέθνησκαν μόνον διὰ τὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας, νὰ φθάσουν εἰς τόσην μανίαν, ὥστε νὰ κατατρέχουν ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἄλλο δὲν ζητεῖ παρὰ τὴν ἐλευθερίαν του! νὰ βοηθοῦν μὲ διαφόρους τρόπους τὸν ἀπανθρωπότερον τῶν τυράννων, διὰ νὰ τὸ ὑποδουλώσουν πάλιν! νὰ ἀναγκάζουν τοὺς ἀδελφοὺς νὰ σφάζουν τὰς ἀδελφάς, τοὺς γονεῖς, τὰ ἀδύνατα τέκνα των, τὰ τέκνα, τοὺς γηραιοὺς γονεῖς των διὰ νὰ μὴν τοὺς ἰδοῦν πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν αἱμοβόρων τυράννων των.

Λυσίμαχος.

Ἄφες τους αὐτούς. Ἡμεῖς πρέπει νὰ κάμνωμεν τὸ χρέος μας· ἐγὼ μεταβαίνω καὶ εἰς τὰς λοιπὰς φυλακάς. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ τὰς εὕρω μὲ τὴν αὐτὴν διάθεσιν. Ὁ ἀπεσταλμένος ἔρχεται· δός τον ἀπόκρισιν, ὁποίαν πρέπει νὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Νικηράτου. (Ἀναχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

Νικήρατος, Ἀπεσταλμένος.

Νικήρατος.

Δὲν σὲ ἔλεγα ἐγώ, ὅτι εἰς μάτην κοπιάζεις, ὅτι ἡ φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου δεν παραδίδει τὰ ὅπλα διὰ ὅλον τοῦ κόσμου τὸ χρυσίον, ὅτι ἀποφασίζει ὅλη νὰ χαθῇ μὲ αὐτὰ εἰς τὰς χεῖρας, ὅτι ὅλοι οἱ ὁπλαρχηγοί της ἔχουν τὴν αὐτὴν γνώμην.

Ἀπεσταλμένος.

Ἐστοχαζόμην καὶ ἐγώ, ὅτι δὲν θὰ εἶχε διαφορετικὰ φρονήματα ἡ φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου· πλὴν μὲ φαίνεται, ὅτι εἰς τὴν περίστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεσθε κατὰ τὸ παρὸν, ἐκάμνετε καλήτερα, ἂν ἐδέ-

χεσθε τὸ πρόβλημα· εἶναι ἀκόμη καιρὸς· φθάνει νὰ θελήσῃς ἀτός σου.

Νικήρατος.

Ἐγὼ νὰ κάμω συνθήκας μὲ τοὺς Τούρκους! ἐγὼ νὰ ἰδῶ τὸ Μεσολόγγι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ιμπραήμη!

Ἀπεσταλμένος.

Ἔχεις δίκαιον· ἀλλ' εἰς τί ἐλπίζετε, καὶ τί ἠμπορεῖτε νὰ κάμετε πλέον;

Νικήρατος.

Εἰς τὴν ἀπόφασίν μας ἐλπίζομεν. Θὰ πολεμῶμεν ὅλοι ἕως τὴν τελευταίαν μας ἀναπνοήν· ἔπειτα....

Ἀπεσταλμένος.

Καὶ ἂν δὲν ἠμπορέσετε νὰ λάβετε τροφάς;

Νικήρατος.

Δὲν εὑρίσκει ὁ Ἰμπραήμης τὸ Μεσολόγγι· ὄχι· δὲν θὰ χαρῇ ὁ Τοῦρκος· δὲν θὰ χαρῆτε, ὅσοι δὲν ἐντρέπεσθε δι' ὀλίγον χρυσίον νὰ γίνεσθε ἀνδράποδα τοῦ Μεχμέτη· δὲν θὰ χαροῦν οἱ φίλοι του.

Ἀπεσταλμένος.

Καὶ πῶς; ὀλίγοι ἦλθαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ ἔθνος σας; ὀλίγοι εἶναι; πυίαν ὑποδοχὴν ἔλαβαν, ποιας ἀνταμοιβας;

Νικήρατος.

Οἱ ἀληθινοὶ φίλοι τῆς Ἑλλάδος δὲν ἦλθαν εἰς αὐτὴν διὰ βραβεῖα καὶ ἀνταμοιβάς· ὄχι· δὲν ἀφῆκαν αὐτοὶ φίλους, συγγενεῖς, καὶ ὅλα τὰ καλὰ τῆς πατρίδος των· δὲν ὑπέφεραν τόσας κακοπαθειας· δὲν ἦλθαν ζητοῦντες τὸν ὑπὲρ Ἑλλήνων θάνατον διὰ οὐτιδανὰ πράγματα· αὐτοι ἔχουν ὑψηλότερα καὶ γενναιότερα παρ' ὅ,τι σὺ στοχάζεσαι φρονήματα· ἦλθαν μόνον νὰ συναγωνισθοῦν μὲ ἡμᾶς, καὶ ἢ νὰ μᾶς ἰδοῦν ἐλευθέρους, ἢ νὰ ἀποθάνουν καὶ αὐτοὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνιζόμενοι.

Τὸ ἔθνος μου ὅμως κατὰ χρέος καὶ τιμᾷ καὶ σέβεται ὄχι μόνον τούτους, ἀλλὰ καὶ ὅσοι συνήργησαν καὶ συνεργοῦν μὲ ὁποιονδήποτε τρόπον διὰ τὴν σωτηρίαν της· ὅσοι ὄχι μόνον δὲν ὠλιγόστευσαν τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην των, ἀλλὰ καὶ τὴν ηὔξαναν τόσον περισσότερον, ὅσον περισσότερον τὴν ἔβλεπαν κινδυνεύουσαν. Μόνος σου ἀκούεις μὲ ποῖον σέβας προφέρονται τὰ ὀνόματα τοῦ Βύρωνος, τοῦ Νορμάνου, τοῦ Σανταρόζα.... καὶ ὅλων τῶν γενναίων ἐκείνων ἀνδρῶν, τῶν ἀληθινῶν φιλελλήνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Ἑλλὰς χρεωστεῖ τὴν εὐγνωμοσύνην της· μόνος σου ἠξεύρεις πόσον τιμῶνται, ποίας εὐχαριστίας λαμβάνουν αἱ εὐαίσθητοι ἐκεῖναι καὶ γενναῖαι φιλελληνίδες, ὅσαι ἐβοήθησαν ἀληθῶς τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν παύουν συντελοῦσαι διὰ τὴν σωτηρίαν της· ἀλλ' ὅσοι ἦλθαν ὄχι μὲ ἀπόφασιν νὰ ὑποφέρουν ὅλα τὰ δεινὰ ὑπὲρ αὐτῆς, δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομάζωνται φίλοι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Δὲν λέγω τίποτε διὰ τοὺς ἐλθόντας μόνον διὰ ποταπὸν ἀργύριον, οἵτινες μὴ εὑρόντες ὅ,τι ἤλπιζαν, μᾶς ἀφῆκαν καὶ δὲν ἐντράπησαν νὰ γένουν καὶ βοηθοὶ καὶ ὁδηγοὶ τῶν Τούρκων. Ἠξεύρεις ἀπ' ἐμὲ καλήτερα, πόσοι χωρὶς αἰτίαν καὶ μᾶς πολεμοῦν καὶ μᾶς προδίδουν· πόσαι λυκαλώπεκες ὑποκρίνονται τὸν φίλον, ἐνῷ εἶναι θανάσιμοι ἐχθροί μας. Πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ συναριθμήσω τοὺς παραλόγους τούτους ἐχθροὺς τῆς Ἑλλάδος μὲ τοὺς ἀληθινοὺς ἐκείνους φίλους καὶ εὐεργέτας καὶ σωτῆρας της; Πῶς σὲ τὸν ἴδιον, ὅς τις ἀτιμάζεις τὸ ἔθνος σου, μὲ τοὺς ἀνδρείους ἐκείνους ὁμογενεῖς σου, οἵτινες καὶ τὸ τιμοῦν καὶ τὸ κάμνουν ἀξιαγάπητον; Πῶς τόσους Εὐρωπαίους τοῦ Ἰμπρεσήμη ἀξιωματικοὺς, μὲ τοὺς ὀλίγους ἐκείνους φιλέλληνας, οἵτινες εὑρίσκονται ἤδη εἰς τὸ Μεσολόγγι καὶ τὸ ὑπερασπίζονται; Μήτε σὺ δὲν θὰ μὲ συγχωρήσῃς τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Ἀπεσταλμένος.

Καὶ πῶς παραπονεῖσθε εἰς τοὺς ἄλλους, ἐνῷ τόσοι ὁμογενεῖς σας φέρονται χειρότερα εἰς τὸ ἔθνος σας, Πόσοι ἀπὸ τοὺς πολιτικούς σας δὲν χαλοῦν, ὅσα ἄλλοι ζη-

τοῦν νὰ κατορθώσουν; Πόσας καταγρήσεις δὲν ἔκαμαν πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πολεμικούς σας; ποῖα κακὰ δὲν ἐπροξένησαν εἰς τοὺς ἰδίους ἀδελφούς σας; Πόσας εὐκαιρίας δὲν ἐχάσατε ἐξ αἰτίας των, εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἐκατατροπόνατε τὸν ἐχθρόν σας; Καὶ τώρα διατί εὑρίσκεται τὸ ἔθνος σας εις αὐτὴν τὴν κατάστασιν; διατί κινδυνεύει τὸ Μεσολόγγι; Ἔπειτα πολλοὶ ἀπὸ τοὺς εἰς τὴν Εὐρώπην ὁμογενεῖς σας δυνάμενοι νὰ βοηθήσουν τὸ ἔθνος σας, τί ἔκαμαν ἕως τώρα δι᾽ αὐτό; δὲν σᾶς βλέπουν καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν αὐτὴν πολλῶν ἄλλων ἀναλγησίαν;

Νικήρατος.

Αὐτοὶ ὅλοι εἶναι ἐθνοκατάρατοι· αὐτοὺς τοὺς ἐγέννησαν τίγρεις· εἶναι Τοῦρκοι· τίς δὲν τοὺς ἀποστρέφεται; Ἀλλὰ διατί δὲν ἐνθυμήθης καὶ πόσοι ἀπὸ τοὺς ὁμογενεῖς μας ἐθυσίασαν τὰ πάντα, ἐθυσιάσθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀγῶνα μας; Πόσοι ἔδιδαν μυρίας ζωὰς, ἐὰν εἶχαν, μόνον νὰ ἰδοῦν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος νὰ μορφωθῇ πολιτικῶς; Πῶς ἐλησμόνησες τοὺς νέους Λεωνίδας μας, τοὺς νέους Κυναιγείρους μας; Τί λέγεις διὰ τὸν Μάρκον, διὰ τὸν Κυριακούλην, τῶν ὁποίων τοὺς τάφους βλέπεις σεβομένους; Τί στοχάζεσαι διὰ τόσους ἄλλους, ὅσοι ἔγειναν ἡ φρίκη τῶν Τούρκων καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατα θάλασσαν, καὶ ἐδόξασαν τὴν ἀγωνιζομένην ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της Ελλαδα; Πῶς σὲ φαίνεται μόνον ἡ φρουρα τοῦ Μεσολογγίου; Ἔθνος, τοῦ ὁποίου οἱ πρόγονοι ὑπῆρξαν τῆς ἀνθρωπότητος διδάσκαλοι, τὸ ὁποῖον εἰς τόσας πολλὰς καὶ μεγάλας πολιτικὰς μεταβολὰς καὶ ἐγκαταλειπόμενον καὶ προδιδόμενον, παλαῖον μὲ τὴν βαρβαρότητα, διετήρησε τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα του, τὸ ὁποῖον πρῶτον ἀπαντῆσαν τὴν ὁρμὴν τοῦ κατ᾽ ἀρχὰς ἀκαθέκτου Τούρκου, καὶ θυσιαζόμενον, τὸν ἐμπόδισεν ἀπὸ τὸ νὰ καταπίῃ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην· ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὑπὸ τοιοῦτον ζυγὸν στενάζον, δὲν ἐπρόδωκε τὰ ἱερώτερα εἰς τὸν ἄνθρωπον πράγματα, καὶ τὸ ὁποῖον βλέπον τὰ λείψανα τῆς πατρίδος του, ἐφλογίζετο ἀπὸ την ἐπιθυμίαν να τὴν ἰδῇ νὰ ἀναζήσῃ, ἂν ὄχι ἄλλο, ἦτον ἄξιον κἂν, ὅταν ἔλαβε τα ὅπλα κατὰ τῶν τυραννων

του, νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειαν ὅλων τῆς Εὐρώπης τῶν ἐθνῶν· καὶ ὅμως τί δὲν ἐβάλθη κατ' ἀρχὰς εἰς πρᾶξιν ἐναντίον του; τί δὲν ἐνεργεῖται ἴσως τὴν σήμερον κατ' αὐτοῦ;

Ἀπεσταλμένος.

Καὶ αἱ διχόνοιαί σας, καὶ αἱ ἀκαταστασίαι σας, καὶ τὰ πάθη σας, καὶ αἱ καταχρήσεις σας....;

Νικήρατος.

Αἱ διχόνοιαι καὶ τὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων ὁμοιάζουν σήμερον τὰ πάθη ἐκείνων, ὅσοι ῥιφθέντες εἰς τὰς φλόγας, ἢ παλαίοντες μὲ τὰ κύματα καὶ κινδυνεύοντες, αρπάζουν ὁ εἷς τὸν ἄλλον διὰ νὰ σωθοῦν. Ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγες δι' ἀνθρώπους, οἵτινες βλέποντες μυριάδας ἀπανθρώπων, ὅτι σφάζουν τοὺς ὀλίγους αὐτοὺς κινδυνεύοντας καὶ δυνάμενοι νὰ τοὺς σώσοῦν, ἀντὶ νὰ τοὺς βοηθήσουν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ μείνουν ἀδιάφοροι εἰς τὰ δεινά των θεαταὶ, ἑνόνονται μὲ τοὺς θηριώδεις φονεῖς των, διὰ νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσουν μίαν ὥραν προτήτερα; ἢ διὰ ἀνθρώπους, οἵτινες βλέποντες χιλίας τίγρεις, ὅτι διώκουν ἕνα μόνον ἄνθρωπον, δυνάμενοι νὰ τὸν βοηθήσουν, αὐτοὶ ἑνόνονται μὲ τὰς τίγρεις, διὰ νὰ σπαράξουν μαζὶ τὰ σπλάγχνα του; Καὶ ὅμως ὅ,τι δὲν ἠλπίζαμεν νὰ ἰδῶμεν εἰς τοὺς τόπους τῶν ἀνθρωποφάγων, οὔτε εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἀγρίων, τὸ εἴδαμεν ἐνεργούμενον εἰς τοῦτον τὸν αἰῶνα καὶ ἀπὸ ἀνθρώπους, οἵτινες ἐκαυχῶντο διὰ τὴν φιλανθρωπίαν των. Αἱ ἀκαταστασίαι, τὰ πάθη, αἱ διχόνοιαι, τὸ ἠξεύρεις καὶ σὺ ὁ ἴδιος, εἶναι ἀχώριστοι ἀπὸ πᾶσαν ἐπανάστασιν· καὶ τὸ ἔθνος μου ἦτον ἄξιον κατὰ τοῦτο νὰ τύχῃ ὄχι τόσον αὐστηροὺς κριτάς· ἐγὼ ὅμως καὶ τὰς μέμφομαι καὶ τὰς ἀποστρέφομαι, καὶ καταρῶμαι ὅλους τοὺς πρωταιτίους. Πλὴν τί θὰ ἔλεγες, ἂν ἐμάνθανες, ὅτι αἱ περισσότεραι καὶ ὀλεθριώτεραι ἀπὸ τὰς διχονοίας αὐτὰς καὶ ἐγεννήθησαν, καὶ ὑπεβαστάχθησαν ἀπὸ καταχθονίους ἀνθρώπους, οἵτινες ἀναγινώσκοντες τὰς δυστυχίας τῶν ἐθνῶν, ἢ βλέποντες αὐτὰς παρισταμένας εἰς τὰ θέατρα, προσποιοῦνται τὸν φιλάνθρωπον καὶ δακρύουν· ἔπειτα

παίζουν μὲ τὰς συμφορὰς καὶ τὰ δεινὰ τῶν ἀνθρώπων· οἵτινες φαίνονται, ὅτι μισοῦν καὶ τὴν παραμικρὰν ἀτοπίαν, ἔπειτα δὲν τὸ στοχάζονται διὰ τίποτε νὰ πίνουν ἀνθρώπινα αἵματα; Ὄχι· ποτὲ δὲν φθάνει ἡ ἀλήθεια γυμνὴ εἰς τοὺς ἡγεμόνας. Τίς ἀπὸ τοὺς δυνάστας τῆς Εὐρώπης, ἂν ἐμάνθανε τὰς ἀληθινὰς τῶν Ἑλλήνων συμφορὰς, ἂν ἔβλεπε τελευταῖον τώρα μίαν μόνην στιγμὴν τὸ Μεσολόγγι, δὲν θὰ ἀπεφάσιζεν ἀμέσως νὰ τοὺς βοηθήσῃ; Αὐτὸς θὰ ἤκουε βέβαια τοὺς στεναγμοὺς τόσων δυστυχῶν ἐπικαλουμένων τὴν βοήθειάν των· θὰ ἔβλεπε τὰς φλόγας, αἱ ὁποῖαι πυρπολοῦν τὴν πατρίδα των καὶ τοὺς ποταμοὺς τῶν αἱμάτων, τὰ ὁποῖα τὴν πλημμυροῦν. Καὶ ὅμως τίς οἶδε ταύτην τὴν στιγμὴν πόσαι ῥαδιουργίαι πλέκονται, πόσα μηχανουργήματα ἐφευρίσκονται διὰ νὰ τοὺς ἀφανίσουν; Καὶ σὺ ὁ ἴδιος λυπεῖσαι τοὺς Ἕλληνας· πονεῖ ἡ καρδία σου, ἐνῷ τοὺς βλέπεις εἰς τοιαύτην κατάστασιν· πλὴν δουλεύεις τὸν Μεχμέτην· καὶ ὁ Θεὸς ἠξεύρει τί θὰ εἰπῇς εἰς τὸν Ἰμπραήμην διὰ τὸ Μεσολόγγι· ἀλλὰ διὰ μὲν τὸ Μεσολόγγι εἰπὲ πρὸς αὐτὸν, ὅ,τι θέλεις· βεβαίωσέ τον ὅμως καὶ ἐκ μέρους μου, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ λάβῃ τὰ ὅπλα ἀπὸ τοὺς φρουρούς του, ἐνόσῳ αὐτοὶ ἔχουν ἀκόμη τὴν παραμικρὰν εἰς τὸ στόμα των πνοήν.. Στρατιῶται, ὁδηγήσατε τὸν Ἀπεσταλμένον ἀσφαλῶς εἰς τοὺς ἐδικούς του.

Ἀ π ε σ τ α λ μ έ ν ο ς.

Ἐγὼ ἀναχωρῶ· εἴθε μόνον νὰ μὴν μετανοήσετε!

Ν ι κ ή ρ α τ ο ς.

Ὅστις ἀπεφάσισε νὰ ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῶν ἱερωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον πραγμάτων μὲ τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας, ποτὲ δὲν μετανοεῖ· καὶ ὅστις μετανοήσει, εἶναι ἀνάξιος ν' ἀποθάνῃ ἐλεύθερος.

Ἀ π ε σ τ α λ μ έ ν ο ς.

Δὲν λυπεῖσθε κἂν τὰ ἀδύνατα τέκνα σας, τὰς γυναῖκας σας;

Νικήρατος.

Μὴν φροντίζῃς δι' αὐτά.

Απεσταλμένος καθ' ἑαυτόν.

Ακόμη ὀλίγος καιρὸς! καὶ τότε βλέπω τί γίνονται τὰ τοιαῦτα φρονήματα. (Αναχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

Νικήρατος, Κλεονίκη τρέχουσα.

Κλεονίκη.

Τροφαὶ, τροφαὶ, πάτερ μου! τώρα ἔφθασεν εἴδησις, ὅτι τὰ καράβιά μας, ἂν καὶ ὀλίγα, κατεδίωξαν τὰ ἐχθρικὰ καὶ ἔβαλαν τροφὰς εἰς τὴν λίμνην. Γυναῖκες, παιδία ἔρχονται ἐδῶ νὰ προσφέρουν δεήσεις εἰς τὸν Θεὸν, διὰ νὰ φθάσουν ἀπόψε, διὰ νὰ μὴν πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν.

Νικήρατος.

Εἶναι ἀληθινὸν, θυγάτηρ μου! καὶ ἐγὼ θὰ ἑνώσω τὰς εὐχάς μου μὲ τὰς ἰδικάς σας, καὶ ἐγώ.....

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ.

Οἱ ἀνωτέρω, Στρατιώτης τις.

Στρατιώτης.

Ολοι οἱ στρατηγοὶ καὶ ἀξιωματικοὶ συνήχθησαν εἰς τὴν κατοικίαν τῆς Επιτροπῆς· μὲ εἶπαν, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ παρευρεθῇς καὶ ἀτός σου ἐκεῖ.

Νικήρατος.

Ερχομαι ἀμέσως· φύλακες! ὅλοι εἰς τὰς θέσεις σας· καὶ σὺ θυγάτηρ μου, μὴ λησμονήσῃς νὰ παρακαλέσῃς καὶ διὰ τὸν δυστυχῆ πατέρα σου. (Αναχωροῦν.)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ.

Κλεονίκη.

Τροφαὶ ἐμβῆκαν εἰς τὴν λίμνην· τὸ Μεσολόγγι λοιπὸν σώζεται· καὶ ὅσοι κινδυνεύουν τώρα νὰ ἀποθάνουν τῆς πείνας, θὰ ἀναζήσουν πάλιν· καὶ ἐγὼ δὲν θὰ βλέπω πλέον τὸν πατέρα μου κυριευόμενον ἀπὸ τὴν πλέον τρομερὰν βαρυθυμίαν, ὑστερούμενον καὶ ἀπὸ τὸ παραμικρὸν διὰ νὰ μᾶς προφθάσῃ μὴν ἀποθάνωμεν· δὲν θὰ βλέπω τὸν Χαριγένη μας βασανιζόμενον ἀπὸ τὴν πλέον σκληρὰν πεῖναν· δὲν θὰ βλέπω τόσα ὀρφανὰ, τόσας δυστυχεῖς, τόσας φίλας μου ἀποθνησκούσας εἰς τοὺς δρόμους· καὶ ἡ χαρὰ πάλιν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς ἡμᾶς· καὶ ὁ ἐχθρὸς θὰ καταισχυνθῇ· καὶ τὸ Μεσολόγγι θὰ θριαμβεύσῃ..... Ἀλλὰ διατί ἆρα γε ἡ καρδία μου εἰς ταύτην τὴν εἴδησιν δὲν ἔλαβε καμμίαν ἄνεσιν; διατί δὲν φεύγει ἀπὸ τὸν νοῦν μου, ὅτι καὶ ἡμεῖς θὰ λάβωμεν τὴν τύχην τόσων ἄλλων γυναικῶν, τόσων ἀδυνάτων· ὅσαι ἐθυσιάσθησαν..... ὦ Θεέ μου..... πῶς νὰ ἰδῶ τὸν πατέρα μου.... πῶς τὸν Χαριγένη μας.... πῶς τόσας φίλας μου..... πρόφθασε τὴν ὥραν ταύτην. [Αἱ γυναῖκες ἔφθασαν.]

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ.

Κλεονίκη, χορὸς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Κλεονίκη πρὸς τὰς γυναῖκας.

Ἂς προσφέρωμεν, φίλαι μου, τὰς δεήσεις μας πρὸς τὸν ὕψιστον διὰ νὰ μᾶς εὐσπλαγχνισθῇ τὴν στιγμὴν ταύτην· δὲν ἔχομεν πλέον καμμίαν ἄλλην καταφυγήν.
(Ὅλαι γονατίζουν.)

Ἡ Κλεονίκη, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία γονατισμέναι καὶ ὑψόνουσαι τὰς χεῖρας.

Γυναῖκες.

Ὕψιστε Θεὲ, ὅςτις κυβερνᾷς τὰ πάντα, ὅςτις ἐφορᾷς καὶ προνοεῖς δι' αὐτὰ, ἐπίβλεψε καὶ εἰς ἡμᾶς τὰς ἐγκαταλελειμμένας!

Παιδία.

Καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ ἀδύνατα καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ ὀρφανά!

Γυναῖκες.

Βλέπεις εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρισκόμεθα. Τίς δύναται πλέον νὰ διαῤῥήξῃ τὰς πανταχόθεν περικυκλούσας ἡμᾶς φάλαγγας τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ μᾶς σώσῃ;

Παιδία.

Τίς νὰ δυναμώσῃ τοὺς βραχίονας τῶν ἡμιθανῶν γονέων μας καὶ νὰ μᾶς ὑπερασπισθῇ! τις νὰ παύσῃ τὴν σκληρὰν πεῖναν μας!

Γυναῖκες.

Σὺ εἶσαι ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων καὶ τῶν οἰκτιρμῶν! μὴν ἀφήσῃς νὰ πέσουν αἱ τροφαὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀπανθρώπων καὶ ἀσπόνδων ἐχθρῶν μας· ἂς μᾶς προφθάσουν εἰς τὴν μεγιστην ταύτην ἀνάγκην μας.

Παιδία.

Σὺ εἶσαι ὁ πατὴρ τῶν ὀρφανῶν! εἰς σὲ καταφεύγομεν· σῶσε μας τὴν ὥραν ταύτην.

Γυναῖκες.

Ἀλλ' ἐὰν ἦναι ἀπόφασις πλέον νὰ . . . . . ἂς ἀποθάνωμεν κἂν ὅλαι ἐλεύθεραι· μὴν συγχωρήσῃς νὰ μᾶς ἰδῇ βέβηλος ὀφθαλμός· ἂς μᾶς καταπίῃ ἡ γῆ· ἂς μᾶς καλύψουν τὰ ἐρείπια τῆς πατρίδος μας· ἂς μᾶς φάγουν αἱ φλόγες . . . . . Δὸς δὲ καὶ εἰς τοὺς ἀδίκως ἡμᾶς καταδιώκοντας νὰ μὴν ἰδοῦν εἰς τὰς γυναῖκας των, καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς κόρας των, ὅσα ἡμεῖς ταύτην τὴν στιγμὴν πάσχομεν δεινά.

Παιδία.

Καὶ εἰς τὰ ἀνήλικα καὶ ἄκακα παιδία των.

Κλεονίκη πρὸς τὰς γυναῖκας ἐγερθείσας.

Μετὰ τὴν δέησίν μας ταύτην, στοχάζομαι, φίλαι μου, ὅτι τώρα μάλιστα ἁρμόζει νὰ ψάλωμεν καὶ τὸν πρὸς τὰς Ἑλληνίδας ὕμνον, ὅσαι εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ἀγῶνα ἐθυσιάσθησαν· ἂν ἄλλοτε ψαλλόμενος μᾶς ἔδιδε τόσην ἄνεσιν, πόσον θὰ μᾶς παρηγορήσῃ τὴν ὥραν ταύτην;

Γυναῖκες.

Ἃς τὸν ψάλωμεν Κλεονίκη· ἴσως παρακαλέσουν καὶ αὐταὶ δι' ἡμᾶς· ἴσως μᾶς συντρέξουν. Τίς ἠξεύρει ἂν εἰς τὸ ἑξῆς πλέον . . . . . .

Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ψάλλουν τὸν ἑπόμενον ὕμνον.

Γυναῖκες, κόραι,
Παιδία ἄκακα,
Ἐλευθερίας ἱερὰ θύματα,
Τὸν ὕμνον τοῦτον εὐμενῶς δέχθητε.
Ἡ γῆ, τὰ ὕδατα,
Φάραγγες, σπήλαια,
Τῆς καρτερίας Σας καὶ τῆς ἀνδρίας Σας
Εἶναι οἱ μάρτυρες.
Παρὰ δουλείαν
Αἰσχρὰν καὶ ἄτιμον,
Θάνατον ἔνδοξον
Ἐπροτιμήσατε.
Εὕρατε ἄσυλον
Ἐλευθερίας καὶ σωφροσύνης
Ἀβύσσους, φλόγας,
Κρημνοὺς καὶ βάραθρα.
Πατρίδος φίλης!
Ἑλλάδος φίλης!
Ὅλης τὸ πρόσωπον
Καθιερώθη διὰ τὸ αἷμα Σας.
Ἐὰν ἀπάνθρωποι
Πολλοὶ συνήργησαν
Μὲ τοὺς ἐχθρούς μας
Εἰς τὴν θυσίαν Σας,

Εἶναι ἀνάξιοι
Νὰ ζοῦν ἐλεύθεροι·
Εἶναι ἀνάξιοι νὰ ὀνομάζωνται,
Ἀνθρώπων σύντροφοι.
Τάφοι, μνημεῖα,
Δὲν ὑπεδέχθησαν
Τὰ σώματά Σας
Τα καθαρώτατα·
Ἀλλὰ ἡ χλόη ἡ ἀνθοποίκιλος,
Ἀλλὰ τὸ ὕδωρ τὸ καθαρώτατον,
Τὰ διεφύλαξαν
Ἀπὸ βαρβάρων βέβηλα ὄμματα.
Συγγενῶν, φίλων,
Θρῆνοι καὶ δάκρυα
Δὲν ἀπεδόθησαν
Εἰς τὴν κηδείαν Σας·
Αἱ Ἑλληνίδες ὅμως
Ποτὲ δὲν ἔπαυσαν, μήτε θὰ παύσουν
Νὰ χύνουν δάκρυα, ὅταν ἀκούουν
Τὸ ὄνομά Σας τὸ πολυέραστον.
Γυναῖκες πάλιν
Τῶν ἐλευθέρων λαῶν τοῦ κόσμου
Πλέκουν ἐπαίνους, λέγουν ἐγκώμια,
Ὅταν μανθάνουν τὴν καρτερίαν Σας.
Ἡ εὐτυχία Σας εἶναι αἰώνιος·
Τὸ κλέος μέγα· ἡ δόξ' ἀΐδιος·
Καὶ διατρέχει τὸν κόσμον ὅλον,
Τὸν χρόνον ὅλον, χωρὶς κατάπαυσιν.
Γυναῖκες, κόραι,
Παιδία ἄκακα,
Ἐλευθερίας ἱερὰ θύματα,
Τὸν ὕμνον τοῦτον εὐμενῶς δέχθητε.
Ὑπὲρ τῆς πίστεως
Ἐθυσιάσθητε·
Ἐσεῖς ἐλεύθεραι ἀπεθάνετε·
Κ' ἡμεῖς ἐλεύθεραι τοῦτον προσφέρομεν. (Ἔπειτα ἐπρόσθεσαν.)
Ἐχθροὶ παράλογοι

Χωρὶς αἰτίαν μᾶς κατεδίωξαν·
Οἱ ἀδελφοί μας
Κινδυνευούσας μᾶς ἐγκατέλιπαν·
Ἐλευθερίας ἱερὰ θύματα,
Εἰς τὸν χορόν Σας,
Ἐπικαλούμεθα,
Ἡμᾶς προσλάβετε.
Παρὰ δουλείαν
Αισχρὰν καὶ ἄτιμον,
Ἀβύσσους, φλόγας
Θὰ προτιμήσωμεν.
Παρὰ δουλείαν
Αισχρὰν καὶ ἄτιμον,
Τὸν θάνατόν μας
Θὰ προτιμήσωμεν.
Ἐλευθεριας ἱερὰ θύματα,
Ὑπὲρ πατρίδος ἐθυσιασθητε.
Ἐσεῖς ἐλεύθεραι ἀπεθάνετε·
Καιμεῖς ἐλευθεραι θ' ἀποθανωμεν·
Καιμεῖς ἐλευθεραι θ' ἀποθανωμεν.

Τέλος τῆς Α. Πράξεως.

ΠΡΑΞΙΣ. Β.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ. (Ἀρχὴ τῆς νυκτός.)

Νικήρατος, Λυσίμαχος.

Νικήρατος.

Ὅλα λοιπὸν ἐτελείωσαν, Λυσίμαχε· καὶ αἱ ὀλίγαι τροφαὶ, τὰς ὁποίας ἐδυνήθησαν νὰ βάλουν εἰς τὴν λίμνην, ἔπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Μὲ ποίαν χαρὰν, θυγάτηρ μου, μ' ἔφερες τὴν εἴδησιν, ὅτι τὰς ἔβαλαν εἰς τὴν λίμνην! ἐγὼ ὅμως πάντοτε ἤλπιζα, τὰ καράβιά μας, τὰ ὁποῖα τοσάκις ἐθριάμβευσαν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὅτι θὰ κατώρθοναν καὶ τώρα νὰ μᾶς προμηθεύσουν ἀπὸ τροφάς.

Λυσίμαχος.

Ἀλλ' ἀφ' οὗ οἱ ἐχθροὶ ἐκυρίευσαν ὅλας τὰς θέσεις καὶ τὰς ὠχύρωσαν· ἀφ' οὗ κλεῖσαν πρὸ ἡμερῶν καὶ τὴν μικρὰν εἴσοδον, διὰ τῆς ὁποίας ἤρχετο ἐνίοτε κανὲν πλοῖον· πῶς ἦτον τρόπος νὰ μᾶς ἔλθουν τροφαί! Πλὴν διατί ἐτελείωσαν ὅλα; Ἂν ἀπελπίσθημεν ἀπὸ τὴν θάλασσαν, διατί νὰ ἀπελπισθῶμεν καὶ ἀπὸ τὴν ξηράν; διατι νὰ μὴν στοχαζώμεθα μάλιστα, ὅτι θ' ἀφανισθῇ ὁ ἐχθρός;

Νικήρατος.

Καὶ τί φρονεῖς, ὅτι ἠμπορεῖ πλέον νὰ γένῃ;

Λυσίμαχος.

Ἀπὸ ὅσας ἤκουσα γνώμας καὶ κατὰ μέρος καὶ εἰς τὴν πρὸ ὀλίγου συνέλευσίν μας, μόνον ἡ ἐδική σας μὲ ἐφάνη

πλέον ἀσφαλὴς, καὶ ἡ μόνη, τὴν ὁποίαν ἠμποροῦμεν νὰ βάλωμεν εἰς πρᾶξιν κατὰ τὸ παρόν· νὰ συνοδεύσωμεν δηλ. τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία, ἕως νὰ τὰς φέρωμεν ἔξω κινδύνου. Ἔπειτα νὰ ἐπιπέσωμεν αἰφνηδίως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, νὰ τὸν καταστρέψωμεν καὶ νὰ ἐπιστρέψωμεν νικηταὶ εἰς τὸ Μεσολόγγι. Οἱ ἐδικοί μας ἔξωθεν ἀκούοντες τὴν μάχην, καὶ ἠξεύροντες τὸν σκοπόν μας, θὰ τρέξουν πρὸς βοήθειάν μας· ὁ δὲ ἐχθρὸς μὴ ἔχων καμμίαν εἴδησιν, θὰ ἐκπλαγῇ διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τοῦτο στρατήγημα· καὶ ὄχι μόνον θὰ νικηθῇ βεβαίως, ἀλλ' ἴσως καὶ ἀφανισθῇ διόλου. Ὅλοι οἱ ἐδικοί μας στρατιῶται καὶ πολλοὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἔχουν τὴν αὐτὴν γνώμην· καὶ εἶναι σχεδὸν βέβαιοι, ὅτι θὰ ἐπιτύχωμεν. Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοί μας θὰ ἔλθουν ἐδῶ διὰ νὰ ὁρκισθῶμεν ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ. Ἡ νίκη εἶναι πάντοτε ἐδική μας, ἐὰν μόνον μᾶς ὁδηγῇ ὁ Νικήρατος.

Νικήρατος.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι καλά· ἀλλὰ τίς νὰ μείνῃ εἰς τὸ Μεσολόγγι; Τίς νὰ παρηγορῇ τοὺς ἀσθενεῖς; Τίς νὰ θαῤῥύνῃ τοὺς γέροντας καὶ ἀδυνάτους;

Λυσίμαχος.

Καὶ πῶς! ἀμφιβάλλεις, ὅτι ἐπιπεσόντες αἰφνιδίως καὶ εἰς καιρὸν νυκτὸς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἠμποροῦμεν νὰ τὸν διασκορπίσωμεν;

Νικήρατος.

Τίποτε δὲν μὲ φαίνεται ἀπίθανον διὰ τὴν φρουρὰν τοῦ Μεσολογγίου. Τρεῖς χιλιάδες πολεμισταὶ συνειθισμένοι νὰ παλαίουν μὲ τὴν πεῖναν καὶ μὲ τὴν γύμνωσιν, συνειθισμένοι νὰ παίζουν μὲ τὸν θάνατον, ἐμψυχωμένοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας, πνέοντες ἐκδίκησιν κατὰ τῶν ἀπανθρώπων καὶ ἀσπόνδων ἐχθρῶν μας, ἠμποροῦν νὰ διαπεράσουν χαρακώματα, νὰ διασπάσουν φάλαγγας, νὰ καταστρέψουν ὅ,τι τοὺς ἀπαντήσει, καὶ νὰ κάμουν ὅ,τι ἀποφασίσουν·

ἀλλὰ νὰ ἀφήσω ἐγὼ τὸ Μεσολόγγι μίαν μόνην στιγμὴν, εἶναι ἀδύνατον.

Λυσίμαχος.

Καὶ ποία ἄλλη εὐκαιρία νὰ μᾶς ὁδηγήσῃς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ νὰ ἐκδικηθῇς κατ' αὐτῶν;

Νικήρατος.

Εἴθε νὰ μὴν εὕρω καταλληλότερον καιρὸν νὰ τοὺς ἐκδικηθῶ καὶ ἰδῶ μόνος μου!

Λυσίμαχος.

Καὶ λοιπὸν δὲν ἐξέρχεσαι μὲ ἡμᾶς;

Νικήρατος.

Ὄχι.

Λυσίμαχος.

Δὲν συνοδεύεις κἂν τὰ τέκνα σου;

Νικήρατος.

Ὄχι.

Λυσίμαχος.

Καὶ τί μέλλεις νὰ κάμῃς τὸν υἱόν σου, τὴν Κλεονίκην σου;

Νικήρατος.

Τὰ ἐμπιστεύομαι εἰς τὰς χεῖράς σου. Ἂν τὸ πρᾶγμα ἀποβῇ καθὼς ὅλοι εὐχόμεθα, καὶ ἐλπίζομεν, ἀφ' οὗ περάσουν τὸν κίνδυνον, τὰ ἀφίνεις μὲ τὰς συγγενεῖς μου καὶ ὑπάγουν ὅπου ἠμπορέσουν· εἰδὲ καὶ δὲν δυνηθῇς νὰ ἐπιστρέψῃς πλέον ὀπίσω, ὁδήγησέ τα μόνος εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς Ναύπλιον, εἰς τὰς νήσους..... εἰπὲ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς μας, ὅτι εἶναι ὁ ἀνήλικος υἱὸς, ὅτι εἶναι ἡ θυγάτηρ ἀνθρώπου, ὅςτις δὲν ὑπέφερε νὰ ἀφήσῃ τὸ Μεσολόγγι· εἰδὲ καὶ ὁ ἐχθρὸς λάβῃ εἴδησιν καὶ καθ' ὁδὸν τύχῃ..... Σὲ ὁρκίζω εἰς τὸν Θεὸν, Λυσίμαχε, μὴ σπλαγχνισθῇς τὸν υἱόν μου, μὴ λυπηθῇς τὴν Κλεονίκην μου, μὴν τ' ἀφήσῃς νὰ γένουν αἰχμάλωτα· δός τα τὸν θάνατον.

Λυσίμαχος.

Τί λέγεις Νικήρατε; καὶ πῶς εἶναι τρόπος νὰ σὲ παραιτήσω μόνον ἐδῶ; Ποῖον ὄνειδος δι' ἐμέ; Ποία καταισχύνη τοιαύτην ὥραν νὰ ἀφήσω τὸν στρατηγόν μου, τὸν φίλον μου, ἐκεῖνον, διὰ τὸν ὁποῖον ἐκαυχώμην, ὅτι ἠμπορῶ να ἀπαντήσω μυρίους θανάτους; Ἢ μόνος σου και τώρα θα μᾶς ὁδηγήσῃς κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἢ καὶ ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ.

Νικήρατος.

Ἄκουσέ με, Λυσίμαχε· ἄλλην ἐλπίδα πλέον δὲν ἔχομεν· εἶναι ἀνάγκη νὰ συνοδεύσετε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία· εἶναι ἀνάγκη νὰ μείνω καὶ ἐγὼ εις Μεσολόγγι. Ἠξεύρω, ὅτι πολλοὶ ἄλλοι καὶ στρατηγοὶ καὶ στρατιῶται θέλουν να μένουν μὲ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πληγωμένους· ἀλλ' ἐγὼ τὸ ἀπεφάσισα πρὸ πολλοῦ, καὶ εἶναι περιττὸς ὁποιοσδήποτε ἄλλος. Ἂν μείνῃς και ἀτός σου, τις νὰ ὁδηγήσῃ τὰ τέκνα μου, τίς νὰ τὰ συνοδεύσῃ; Και ποίαν ἄλλην χάριν ἠμπορεῖς νὰ μὲ κάμῃς καὶ ἀτός σου καὶ οἱ στρατιῶται μας, παρὰ νὰ σώσετε τὰ φίλτατά μου! Αν μὲ ἀγαπᾷς λοιπὸν, Λυσίμαχε, δεῖξε τώρα τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου· ἔπειτα, ἂν ὁ ἐχθρὸς.... ἇ! μή με ἀναγκάσῃς νὰ τὰ..... ἐγὼ ὁ ἴδιος· νὰ τὰ ἰδῶ ἔμπροσθέν μου σπαράσσοντα. Λυπήσου ταύτην τὴν στιγμὴν τὸν φίλον σου· δὸς τὴν εἴδησιν καὶ εἰς τοὺς ἀξιωματικούς μας· εἰπέ τους ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ μένω εις τὸ Μεσολόγγι· κατάπεισέ τους νὰ σὲ ἀκολουθήσουν, καὶ διὰ να ἀσφαλισθοῦν αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία, καὶ διὰ νὰ σώσετε τὰ τέκνα μου. Ὑπάγω νὰ τα ἀποχωρισθῶ, νὰ τὰ ἀσπασθῶ τὴν τελευταίαν φορὰν· καὶ ἐπιστρέφω ἀμέσως ἐδῶ εἰς τὴν θέσιν μου. (Ἀναχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Λυσίμαχος.

Ὁποῖος πατριώτης! ὁποῖος πολεμιστής! Ποίας θυσίας δὲν ὑπέμεινε γενναίως ὑπὲρ τῆς Πατρίδος! Ποῖον τρό-

μον δὲν ἐπροξένει εἰς τοὺς ἐχθροὺς, ὅταν μόνον ἐφαίνετο! Πρῶτος εἰς τὰς μάχας καὶ εἰς τοὺς κινδύνους· φροντίζων πάντοτε διὰ τὸ καλὸν τοῦ ἔθνους, ἀποστρεφόμενος τὰς φατρίας, ὅσαι ἔφεραν τὸν κίνδυνον τῆς πατρίδος, ἐμποδίζων τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τὰς καταχρήσεις, ὅσαι ἀτιμάζουν πολλοὺς πολεμιστάς· ὁδηγῶν αὐτοὺς πάντοτε εἰς τὴν νίκην καὶ εἰς τὴν δόξαν· πόσον καὶ ἠγαπᾶτο καὶ ἐσέβετο ἀπὸ αὐτούς; Διατί νὰ μὴν ἔχωμεν πολλοὺς τοιούτους ὁδηγούς! Καὶ τοιοῦτον λοιπὸν στρατηγὸν, τοιοῦτον φίλον ἀναγκάζομαι νὰ παραιτήσω· καὶ ἂν ὁ ἐχθρός . . . . . . ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ θανατώσω τὸν υἱόν του· ἐγὼ ὁ ἴδιος τὴν θυγατέρα του· ἀλλ' ὄχι! θὰ πολεμήσω μέχρι τελευταίας μου πνοῆς ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ θὰ σώσω τὴν πολύτιμον αὐτὴν παρακαταθήκην, τὴν ὁποίαν μὲ ἐπιστεύθη ὁ φίλος μου, ὁ στρατηγός μου.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Λυσίμαχος, Στρατιώτης.

Στρατιώτης.

Μετὰ μίαν ὥραν, ὅσοι δύνανται νὰ βαστοῦν τὰ ὅπλα, ὅλοι νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὸ τεῖχος, ὅπου μέλλουν νὰ στηθοῦν αἱ γέφυραι καὶ νὰ ἐξέλθουν ὅλοι· εἰδοποίησε τοὺς στρατιώτας σου διὰ νὰ φθάσουν ἐκεῖ εἰς τὸν διωρισμένον καιρὸν, καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἡσύχως.

Λυσίμαχος πρὸς τὸν Στρατ. ἀναχωροῦντα.

Ὅλα θὰ ἐκτελεσθοῦν εἰς τὸν καιρόν των.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Λυσίμαχος πρὸς τοὺς ἐκεῖ πλησίον φυλάττοντας Στρατιώτας.

Στρατιῶται, οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ φθάσσουν ἀμέσως ἐδῶ (Καθ' ἑαυτόν.) Προσεγγίζει λοιπὸν ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁ-

ποίαν θὰ ἀφήσω τὸ ἔδαφος τοῦ Μεσολογγίου· ἀφ' οὗ ἐπολέμησα τόσον καιρὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ τὸ ἐφρούρησα τόσους μῆνας, τώρα πρώτην φορὰν ἀναχωρῶ ἀπ' αὐτό. Τις ἠξεύρει ἂν ἐπιστρέψω πλέον, ἂν ἰδῶ εἰς τὸ ἑξῆς τοὺς τάφους τοῦ Μάρκου, τοῦ Κυριακούλη .... ἂν πολεμήσω πλέον διὰ νὰ μείνουν ἀμόλυντοι ..... ἆ! ὄχι! θὰ ἐπιπέσωμεν αἰφνιδίως εἰς τοὺς ἐχθρούς· θὰ τοὺς διασκορπίσωμεν, καὶ θὰ ἐπιστρέψωμεν πάλιν ἐδῶ εἰς τὸ Μεσολόγγι· θὰ εὕρωμεν τὸν Νικήρατον· ἡ πρὸς τὸ Μεσολόγγι τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν προσπάθεια, ἡ πρὸς τὸν στρατηγὸν ἀγάπη των μὲ βεβαιόνουν εἰς τοῦτο.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

Λυσίμαχος πρὸς τοὺς φθάσαντας Ἀξιωματικούς.

Ἔφθασεν ἡ ὥρα, συστρατιῶται, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ φρουρὰ τοῦ Μεσολογγίου ἀφίνει τὴν πόλιν ταύτην, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ὅλοι πρέπει νὰ εὑρεθοῦν εἰς τὸ τεῖχος. Ὁ στρατηγός μας μένει εἰς Μεσολόγγι καὶ ἐμπιστεύεται εἰς ἡμᾶς τὰ τέκνα του· ἡμεῖς θὰ τὰ διαπεράσωμεν διὰ τῶν ἐχθρικῶν στρατευμάτων· ἡμεῖς θὰ τὰ φέρωμεν ἔξω κινδύνου· ἔπειτα ἐγὼ θὰ ἐπιπέσω εἰς τοὺς ἐχθρούς· ἐδῶ θὰ ἐκδικηθῶ τὸ Μεσολόγγι· θὰ ἐπιστρέψω πάλιν, και ἐδῶ θὰ κάμω το πρὸς τὴν πατριδα καὶ τὸ πρὸς τὸν στρατηγόν μας χρέος μου. Ὅς τις ἀγαπᾷ νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ, ἂς ὁρκισθῇ μὲ ἐμὲ ἔμπροσθεν τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου.

Ὅλοι ἐκβάλλοντες τὰς μαχαίρας προθύμως ἀπὸ τὴν θήκην καὶ ὑψώσαντες αὐτὰς ἔμπροσθεν τοῦ Ναοῦ, ἐκφωνοῦν.

Ὡρκίσθημεν ἄλλοτε ἢ νὰ ζήσωμεν ἐλεύθεροι, ἢ νὰ ἀποθάνωμεν ἐλεύθεροι. Ταύτην τὴν στιγμὴν ἀνανεόνομεν τὸν αὐτὸν ὅρκον· ὁρκιζόμεθα πάλιν, ἀφ' οὗ σώσωμεν τὰ τέκνα τοῦ στρατηγοῦ μας, νὰ ἐπιπέσωμεν εἰς τοὺς ἀσπόνδους ἐχθρούς μας, νὰ ἐκδικηθῶμεν τὴν πίστιν μας, τὴν πατρίδα μας, τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν μας, νὰ φάγωμεν τὰ σπλάγχνα τῶν τυράννων μας·

καὶ ἢ νὰ ζήσωμεν ἐλεύθεροι, ἢ νὰ ἀποθάνωμεν μὲ τὰ ὅπλα εις τὰς χεῖρας· ειδὲ μὴ, σὺ, ὅςτις τιμωρεῖς τοὺς ἐπιόρκους, ῥῆξε κεραυνοὺς και κατάκαυσέ μας.

Λυσίμαχος.

Τί δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις ἀπὸ τοιούτους πολεμιστάς! Τίποτε δὲν θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μᾶς ἀντισταθῇ. Εις τὰς θέσεις σας τώρα, συστρατιῶται· καὶ ἔπειτα εις τὸ τεῖχος, ὅταν φθάσῃ ὁ διωρισμένος καιρός. Ἐκεῖ ἔρχομαι καὶ ἐγὼ μὲ τὸν στρατηγόν· ἐκεῖ θὰ μᾶς ὁμιλήσῃ, θὰ ἀποχαιρετίσῃ τοὺς φίλους του καὶ θὰ ἀφιερώσῃ τὰ φίλτατά του εἰς ἡμᾶς. (Ἀναχωροῦν.)

ΣΚΗΝΗ ἝΚΤΗ.

Λυσιμαχος.

Τοιαῦτα ἔπρεπε νὰ ἦναι τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος. Ἀφ' οὗ ἔλαβαν τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας ὑπὲρ αὐτῆς, ἄλλο δὲν ἔπρεπε νὰ στοχάζωνται, παρὰ τὴν ἐλευθερίαν της· δι' ἄλλο δὲν ἔπρεπε νὰ πολεμοῦν, παρὰ διὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν της· τοὺς ἐχθροὺς ἔπρεπε νὰ καταδιώκουν, ἐκείνους νὰ σφάζουν, ἕως νὰ ἰδοῦν τοὺς ἀδελφούς των διόλου ἐλευθέρους καὶ τὴν πατρίδα των ἀνεξάρτητον. Ποία δόξα διὰ τοὺς τοιούτους πολεμιστὰς, ποῖοι στέφανοι! Τί θὰ τοὺς χρησιμεύσῃ τὸ χρυσιον; τί τὰ ἀξιώματα......; ὅταν δεν ἦναι συνωδευμένα μὲ τοιαύτην δόξαν; Ἀλλ' ὁ στρατηγὸς δεν φαινεται. Πῶς θα ἀποχωρισθῇ τὸν υἱόν του; πῶς τὴν Κλεονίκην του; τὴν ὁποίαν μὲ τόσην φροντίδα ἀνέτρεφε; πῶς θὰ τὴν ἰδῇ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπ' αὐτόν; Ταλαιπωρε Νικηρατε! εἰς ποίαν περίστασιν εὑρίσκεσαι! Ἀλλ' ἰδοὺ αὐτὸς ἔφθασε. Ποία θλίψις τὸν κυριεύει! Ποία κατηφεια!

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ.

Νικήρατος, Λυσίμαχος.

Νικήρατος.

Αἱ συγγενεῖς μου ἔρχονται μὲ ἄλλας πολλὰς γυναῖκας· ἀπεδῶ θὰ διαβοῦν . . . . . καὶ ἡ Κλεονίκη μου μὲ τὸν ἀδελφόν της . . . . . . Δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ἀποχωρισθῶ ἐκεῖ . . . . . Εἶναι, μὲ εἶπεν, ἀκόμη καιρός· ἐδῶ θὰ ἀποχαιρετίσω τὰ τέκνα μου . . . . . ἐδῶ θὰ τὰ ἀφιερώσω εἰς τὰς χεῖρας σου.

Λυσίμαχος.

Ὅλοι οἱ ἀξιωματικοὶ ὡρκίσθησαν νὰ ἀποθάνουν δι' αὐτά. Εἰς τὸ τεῖχος θὰ μᾶς περιμένουν· ἐκεῖ . . . . .

Νικήρατος.

Δὲν ἔχω πλέον ἀνάγκην νὰ σὲ εἰπῶ τίποτε περὶ αὐτῶν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ ἐχθρός . . . . ἐὰν δὲν μὲ ἰδῇς πλέον· σὲ ὁρκίζω εἰς τὸ ὄνομα τῆς Πατρίδος! σὲ ὁρκίζω εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου! βλέπεις τὸ Μεσολόγγι ταύτην τὴν στιγμήν· ἀκούεις τοὺς θρήνους καὶ τὰς οἰμωγὰς τῶν ἀποχωριζομένων φίλων καὶ συγγενῶν. Εἰπὲ λοιπὸν εἰς ὅσους ἀπαντήσεις δυνατοὺς τοῦ ἔθνους μας. Ποία Ἐριννὺς ἐνέπνευσεν εἰς αὐτοὺς αὐτὴν τὴν ἀπάνθρωπον καὶ ὀλεθρίαν σπουδαρχίαν, τὰς δι' αὐτὴν ἔριδας καὶ διχονοίας, τὰ ἄγρια πάθη, τὰ ὁποῖα ἐνῷ ἔφεραν εἰς τοιοῦτον κίνδυνον τὸ ἔθνος μας, ἔδωκαν προσέτι ἀφορμὴν εἰς τοὺς ζητοῦντας ἀφορμὴν παραλόγους ἐχθρούς μας νὰ μᾶς κατηγοροῦν καὶ νὰ μᾶς βλάπτουν. Βεβαιωσέ τους, ὅτι ἀντὶ δόξης, θὰ καλύψῃ ὄνειδος καὶ καταισχύνη, ὅσοι ἐσπάραξαν καὶ δὲν παύουν σπαράττοντες τὰ σπλάγχνα τῆς πατρίδος· ὅτι ὄχι ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ καταβάλῃ ὁ εἷς τὸν ἄλλον, ἢ νὰ δώσῃ περισσότερα εἰς τὸ χωρίον του, εἰς τὴν χώραν του, εἰς ἑαυτὸν, προνόμια, διὰ νὰ ἁρπάζῃ ἔπειτα, ὅσον δύναται περισσότερα, ἀλλ' ἡ προθυμία τοῦ νὰ σώσῃ ὁλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἐλευθερώσῃ, ὅσον ἠμπορεῖ περισσοτέρους ἀδελφούς του,

νὰ τοὺς κάμη ἰσονόμους καὶ ἀνεξαρτήτους, παραπέμπει τὰ ὀνόματα μὲ εὔκλειαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Εἰπὲ εἰς τοὺς πολεμικούς· διατί ἐλησμόνησαν, ὅτι ἄλλοτε ὑπῆρξαν ὁ τρόμος τῶν Τούρκων; διατί δὲν φέρουν πλέον κατὰ νοῦν τὰς μάχας, ὅπου ἔδειξαν, ὅτι εἶναι ἀληθινὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος; διατί ὑποφέρουν νὰ ἀμαυρόνεται ἡ δόξα των; Προσμένουν Ἑβραῖοι, νὰ σώσουν τὴν πατρίδα των; Πῶς ὑπομένουν νὰ βλέπουν τὰς πόλεις της πυρπολουμένας, τὰς ἀδελφὰς καὶ μητέρας των αἰχμαλωτιζομένας! Ποία ἐντροπὴ νὰ μολύνεται ἀκόμη τὸ ἔδαφός της ἀπὸ τοὺς μιαροὺς τυράννους της! Φοβοῦνται μήπως χάσουν τὴν ζωὴν ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνιζόμενοι; Καὶ ποία ζωὴ, καὶ ἡ πλέον εὐδαίμων, ἠμπορεῖ νὰ συγκριθῇ μὲ τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος θάνατον;

Λυσίμαχος.

Καὶ εἰς ποίους θέλεις νὰ εἰπῶ τὰ τοιαῦτα; Ποῖοι θὰ τὰ ἀκούσουν;

Νικήρατος.

Εἰς τοὺς πολιτικοὺς, σὲ εἶπα, εἰς τοὺς πολεμικοὺς, εἰς πτωχοὺς, εἰς πλουσίους, εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας. Εὐχαρίστησε δὲ ἐκ μέρους μου, ὅσους εὕρῃς ἀληθινοὺς φίλους τῆς πατρίδος, ὅσους ἰδῇς θυσιαζομένους ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· εἰπέ τους, ὅτι αὐτοὶ μόνοι ἐγνώρισαν πόσον ἀξίζει αὐτὴ ἡ ἐποχή! Ὅπου δὲ ἰδῇς κανένα ἀπὸ τοὺς γενναίους ἐκείνους φιλέλληνας, ἀπὸ τοὺς ἀληθινοὺς εὐεργέτας τῆς Ἑλλάδος, χαιρέτισέ τον ἀμέσως· εὐχαρίστησέ τον ἐκ μέρους ἀνθρώπου, ὅστις ἀπεφάσισε νὰ ταφῇ ὑπὸ τὰ ἐρείπεια τοῦ Μεσολογγίου.

Λυσίμαχος.

Ναὶ τούτους ὅλους καὶ ἐγὼ τοὺς ἀγαπῶ· τοὺς εὐχαριστῶ· θὰ τοὺς εὐχαριστήσω καὶ ἐκ μέρους σου· θὰ τοὺς παρακαλέσω μάλιστα νὰ προσφέρουν καὶ εἰς ὅσους ἄλλους γνωρίζουν ὁμοίους των τὴν ἀληθινὴν εὐγνωμοσύνην μου· ἀλλ' ὅσοι χωρὶς αἰτίαν μᾶς κατέτρεξαν καὶ μᾶς κατατρέχουν! . . . . . . καὶ ἔπειτα ὅσοι ἐγεννήθησαν εἰς

τὴν Ἑλλάδα καὶ τώρα περιφέρονται εἰς ξένα μέρη· δουλεύουν ξένους ἡγεμόνας, καὶ ἐλησμόνησαν τὸ ἔθνος των· παρέβλεψαν τὴν πατρίδα των εἰς τοιαύτην περίστασιν. Ὅσοι, καὶ εὑρισκόμενοι τώρα εἰς τὴν Ἑλλάδα, δὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι πατρίς των! Ὅσοι .....

Νικήρατος.

Μὴν λέγῃς τίποτε διὰ τοὺς πρώτους· ἀρκετὴ εἶναι ἡ τιμωρία εἰς αὐτοὺς, ὅτι κατεδίωξαν παραλόγως ἀνθρώπους ὑπὲρ τῆς ὑπάρξεώς των ἀγωνιζομένους. Εἰς τοὺς ἄλλους εἰπὲ, μήνυσε, γράψε. Δὲν εἶναι ἐντροπή των, ἀλλογενεῖς νὰ τρέχουν εἰς βοήθειαν τοῦ ἔθνους μας, καὶ αὐτοὶ νὰ ἀδιαφοροῦν, ἄλλοι νὰ φαίνωνται ἀληθινὰ τῆς Ἑλλάδος τέκνα, καὶ αὐτοὶ νὰ τὴν βλέπουν ἀνάλγητοι κινδυνεύουσαν; πολλοὶ καὶ πολλαὶ ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους νὰ καταβάλλουν, ὅ,τι ἠμποροῦν, διὰ νὰ τὴν προφθάσουν εἰς τὰς ἀνάγκας της, καὶ αὐτοὶ, οὔτε ὅσα ἀλόγως ἐξοδεύουν, νὰ μὴν τολμοῦν νὰ προσφέρουν εἰς τοὺς ἀποθνήσκοντας ἀδελφούς των; Προσμένουν, ἡ κατασκαπτομένη καὶ πυρπολουμένη πατρίς των νὰ τοὺς προσκαλέσῃ; προσμένουν οἱ αἰχμαλωτιζόμενοι ἀδελφοί των νὰ τοὺς κράξουν πρὸς βοήθειάν των; προσμένουν νὰ ἐλευθερωθῇ πρῶτον ἡ Ἑλλὰς, καὶ τότε νὰ τρέξουν διὰ νὰ παύσουν τὰ δεινά της; Ἐλησμόνησαν τὰ τρομερὰ τῆς τυραννίας τῶν Τούρκων κακά; ἐλησμόνησαν, ὅτι χθὲς ἀκόμη οἱ Τοῦρκοι ἔσφαζαν τοὺς ἀδελφούς των, ἐκρέμαζαν τοὺς γονεῖς των, ἔσυραν τὰς ἀδελφάς των, τὰς μητέρας των ἀπὸ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς· ἐλησμόνησαν ......

Λυσίμαχος.

Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐξαίρετα, δι' ἀνθρώπους ὅμως, ὅσοι φέρουν ἀκόμη κατὰ νοῦν τα κακὰ τῆς ἀπανθρώπου τῶν Τούρκων τυραννιας· δι' ἀνθρώπους, ὅσοι σὲ ὁμοιάζουν· ὅσων ἡ καρδία φλογίζεται ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθεριας καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς πατριδος· ἀλλ' ὅσοι .....

Νικήρατος.

Ὅςτις βλέπων εἰς τοιαύτην κατάστασιν τὸ ἔθνος μας,

δὲν ἀφίνει ἢ τὴν ὀλεθριωτάτην σπουδαρχίαν, ἢ τὴν αἰσχρὰν καὶ ἄπληστον τοῦ χρυσοῦ ἐπιθυμίαν· ὅςτις βλέπει τὴν πατρίδα του κινδυνεύουσαν καὶ δὲν τὴν βοηθεῖ· ὅςτις ἀδιαφορεῖ διὰ τὰς ὕβρεις, τὰς ἀτιμίας, τὰς αἰχμαλωσίας, τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν του, τὸ ὁποῖον καπνίζει καὶ ζητεῖ ἐκδίκησιν· οὗ τινος ἡ καρδία δὲν σπαραχθῇ, ὅταν μάθῃ τὴν κατάστασιν τοῦ Μεσολογγίου, αὐτὸς δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ὀνομάζεται ἄνθρωπος· εἶναι θηρίον. Ἀλλ᾽ ὄχι· εἶναι ἀδύνατον, οἱ δυνατοὶ τοῦ ἔθνους μας νὰ μὴν γνωρίσουν τὸ μέγα σφάλμα των, νὰ μὴν ἀφήσουν τὰ ὀλέθρια πάθη των, νὰ μὴν παύσουν τὰς διχονοιας των· εἶναι ἀδύνατον, οἱ πολεμικοί μας νὰ μὴν ἀναλάβουν τὸν πρῶτον ὑπὲρ πατρίδος ἐνθουσιασμόν των, νὰ μὴν ἐνθυμηθοῦν τὰς νίκας των! Καὶ οἱ θαλασσινοί μας πῶς ἠμποροῦν ποτὲ νὰ λησμονήσουν, ὅτι δὲν εἶναι μέρος τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης, τὸ ὁποῖον νὰ μὴν μαρτυρῇ τὴν τόλμην καὶ ἀνδρίαν των, καὶ νὰ μὴν δεικνύῃ τὰ κατὰ τῶν Τούρκων τρόπαιά των; Πῶς θὰ λησμονήσουν ὅλοι οἱ ἀδελφοί μας, ὅτι ἔζησαν ἓξ ἤδη ἔτη ἐλεύθεροι, καὶ ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας καὶ ἀνεξαρτησίας των; Πῶς τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκωνται, θὰ παραβλέψουν τὴν γῆν, ἥτις τὰ ἐγέννησε, πυρπολουμένην, τοὺς ἀδελφούς των αἰχμαλωτιζομένους καὶ σφαζομένους, τὴν πατρίδα των καταστρεφομένην, τὴν πίστιν των ὑβριζομένην, χωρὶς νὰ δράμουν πρὸς βοήθειάν των; Ὅλα ταῦτα μὲ πείθουν, ὅτι τώρα μάλιστα θ᾽ ἀρχίσουν οἱ Τοῦρκοι νὰ καταλάβουν τί ἠμποροῦν νὰ κατορθώσουν ἄνθρωποι ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος μαχόμενοι! τώρα ...... ἀλλὰ ποῦ εἶμαι! Ποῖοι στεναγμοί! Ποῖοι θρῆνοι!

Λυσίμαχος.

Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἔρχονται! Τίνος νὰ μὴν σπαραχθῇ ἡ καρδία; τίνος οἱ ὀφθαλμοὶ νὰ μὴν χύσουν δάκρυα;

Νικήρατος.

Καὶ ἡ Κλεονίκη μου ..... καὶ ὁ Χαριγένης μου ...!

Ἔφθασε λοιπὸν ἡ ὥρα, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἀποχωρισθῶ τὰ σπλάγχνα μου...... Θεέ μου! βοήθησε ταλαίπωρον πατέρα......

ΣΚΗΝΗ ὈΓΔΌΗ.

Νικήρατος, Λυσίμαχος, Γυναῖκες, Παιδία, Κλεονίκη κρατοῦσα τὸν ἀδελφόν της ἀπὸ τὴν χεῖρα.

Αἱ γυναῖκες σταθεῖσαι ἔμπροσθεν τοῦ Ναοῦ, λέγουν.

Ἔχε λοιπὸν ὑγείαν, φίλη Πατρίς, ἀγαπητὴ εἰς ἡμᾶς πόλις, ὅπου τόσον καιρὸν ἐζήσαμεν ἐλεύθεραι! Οἰκίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ ἀντηχήσετε πλέον ἀπὸ τῆς ἐλευθερίας τὰ ἀγαπητὰ εἰς ἡμᾶς ἄσματα! Τάφοι τῶν συγγενῶν μας, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν θὰ δυνηθῶμεν πλέον νὰ προσφέρωμεν τὰ ὑπὲρ αὐτῶν χυνόμενα δάκρυα! Ναοὶ τοῦ Ὑψίστου, ὅπου ἐπροσφέραμεν ἄλλοτε τὰς διὰ τὰς νίκας πρὸς αὐτὸν εὐχαριστίας μας! Ὅλα τὰ ἀγαπητὰ εἰς ἡμᾶς πράγματα, ἔχετε ὑγείαν. Τώρα Σᾶς ἀφίνομεν, χωρὶς νὰ ἠξεύρωμεν ποῦ ὑπάγομεν. Τώρα Σᾶς ἀποχωριζόμεθα, χωρὶς νὰ ἠξεύρωμεν ποῦ μεταβαίνομεν. Σὺ μόνος ὁδήγησέ μας, Θεὲ τοῦ ἐλέους! φύλαξέ μας ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν μας· λυπήσου αὐτὰ τὰ ἀνήλικα καὶ ἄκακα παιδία. Ἂν ἦναι δὲ ἀκόμη χρεία θυσίας διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἔθνους μας, ἂς ἦναι κἂν τελευταία ἡ ἐδική μας· ἂς δυσωπήσῃ αὐτὴ κἂν τοὺς παραλόγους ἐχθρούς μας· ἂς μαλακώσῃ τὴν καρδίαν των· ἂς εὐχαριστηθοῦν πλέον εἰς ὅσα αἵματα ἕως τώρα ἐχύθησαν. Εἰς ἡμᾶς δὲ, φίλαι, ἄλλο δὲν μένει πλέον, παρὰ νὰ ἀσπασθῶμεν τὴν τελευταίαν φοράν· νὰ ἀποχαιρετίσωμεν ὅ,τι ἔχομεν ἀγαπητόν· νὰ ἀποχαιρετίσωμεν τὸ Μεσολόγγι, καὶ ἢ νὰ σωθῶμεν ἐλεύθεραι, ἢ νὰ ἀποθάνωμεν ἐλεύθεραι. (Ἐναγκαλίζονται, ἀσπάζονται, καὶ ἔπειτα ἀναχωροῦν.)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ.

Νικήρατος, Κλεονίκη μὲ τὸν ἀδελφόν της, Λυσίμαχος.

Νικήρατος πρὸς τὸν Λυσίμαχον.

Ἰδοὺ τελευταῖον, Λυσίμαχε, τὰ τέκνα μου.... ἰδοὺ τὰ σπλάγχνα μου....... τὰ ὁποῖα ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου καὶ εἰς τὴν ἀνδρίαν σου..... ἡ ζωή των εἶναι εἰς τὰς χεῖρας σου.... φρόντισε ἢ νὰ ζήσουν ἐλεύθερα, ἢ νὰ..... (Πρὸς τὸν υἱόν του.) Ἔλα υἱέ μου..... ἔλα Χαριγένη μου.... νὰ σὲ ἐναγκαλισθῶ τὴν τελευταίαν φορὰν..... Ποτέ σου μὴν λησμονήσῃς τὴν στιγμὴν ταύτην. Ὅταν μεγαλώσῃς, υἱέ μου, ἐνθυμήσου, ὅτι τὰ λείψανα τῆς μητρός σου, ὅτι τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν σου εἶναι εἰς τὸ Μεσολόγγι· ὅτι ὁ πατήρ σου ἔμεινεν εἰς τὸ Μεσολόγγι. (Πρὸς τὴν Κλεονίκην.) Καὶ σὺ Κλεονίκη μου.... Καὶ σὺ θυγάτηρ μου..... ἡ μόνη χαρά μου ἄλλοτε· καὶ τώρα ἡ μόνη θλῖψις μου..... ἀποχαιρέτισε τελευταῖον τὸν τεθλιμμένον πατέρα σου. Ἐγὼ δὲν θὰ σᾶς ἰδῶ ἴσως πλέον..... καὶ σεῖς δὲν θὰ μὲ ὀνομάσετε πατέρα σας. [Καθ' ἑαυτὸν, καὶ στρέφων τὸ πρόσωπον εἰς ἄλλο μέρος.] Ἀγάπη τῆς Πατρίδος, μόνον σὺ δύνασαι νὰ μὲ καταπείσῃς νὰ ἀπυχωρισθῶ τοιαῦτα τέκνα· ἐνδυνάμωσέ με τὴν ὥραν ταύτην. Ἀ υἱέ μου! μὲ ποῖον βλέμμα μὲ βλέπεις, ὡς νὰ ἀγνοῇς τὴν δυστυχίαν σου, καὶ νὰ μὴ με στοχάζεσαι σκληρὸν πατέρα. Καὶ ἡ θυγάτηρ μου, καὶ ἡ Κλεονίκη μου! φαίνεται τεθλιμμένη, ἀλλὰ καὶ ἥσυχος. Τί τάχα νὰ στοχάζεται δι' ἐμέ; Πλὴν τί λέγω; εἶναι ἀπόφασις! [Πρὸς τὴν Κλεονίκην.] Διατί δὲν ὁμιλεῖς Κλεονίκη μου;

Κλεονίκη.

Καὶ τί νὰ εἰπῶ, πάτερ μου! ἀφ' οὗ μὲ ἐμίσησες τόσον· ἀφ' οὗ δὲν ἀγαπᾷς πλέον τὴν Κλεονίκην σου;

Νικήρατος.

Ἐγὼ θυγάτηρ μου! ἐγὼ νὰ σὲ μισήσω; Ἀ! δὲν ἠ-

ξεύρεις τί ἡ ταλαίπωρος αισθάνεται καρδία μου.

Κλεονίκη.

Καὶ διατί λοιπὸν μὲ πέμπεις, ἄλλοι νὰ μὲ σφάξουν; Ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἔπαρέ μου αὐτὴν τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν σὺ μὲ ἔδωκες· διαπέρασε αὐτὰ τὰ σπλάγχνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἠμποροῦν νὰ σὲ ἀποχωρισθοῦν· σκότωσέ με σὺ ὁ ἴδιος· ειδὲ μη, ἐγὼ μόνη ἐδῶ θανατόνομαι. [Ἐκβάλλει τὸ ξίφος, τὸ ὁποῖον εἶχε κρυμμένον διὰ νὰ θανατωθῇ· ὁ Χαριγένης τρέχει νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ, καὶ ζητεῖ νὰ τῆς πάρῃ τὸ ξίφος.]

Νικήρατος.

Ὦ τέκνα μου! . . . . ὦ θυγάτηρ μου! Σὺ νὰ ἀποθάνῃς μὲ ἐμέ! εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν! Ἄφες με τώρα, θυγατηρ μου· λυπήσου τὸν δυστυχῆ πατέρα σου . . . . μὴ μὲ κάμῃς νὰ . . . . . μὴ μὲ βιάσῃς . . . . .

Κλεονίκη.

Εἶναι ἀδύνατον, πάτερ μου! εἶναι ἀδύνατον. Ἢ καὶ οἱ δύω θὰ ἀναχωρήσωμεν ἀπεδῶ, ἢ καὶ τῶν δύο τάφος θὰ γένῃ τὸ Μεσολόγγι.

Νικήρατος.

Καὶ ὁ Χαριγένης! καὶ ὁ ἀνήλικος ἀδελφός σου, ὅστις δὲν ἔχει ἄλλον παρὰ σὲ, τι να γένῃ; Λυπήσου θυγάτηρ μου, κἂν τοῦτον.

Κλεονίκη.

Ἐμπιστεύσου τον εἰς τὸν φίλον μας· ἂς τὸν πάρῃ ὁ Λυσίμαχος· ἂς τὸν σώσῃ ὅπως ἠμπορέσῃ.

Ὁ Χαριγένης ἐναγκαλιζόμενος τὴν Κλεονίκην, φωνάζει κλαίων.

Ὄχι Κλεονίκη· μὴ μὲ δώσῃς, μὴ μ' ἀφήσῃς νά με πάρῃ.

Ἡ Κλεονίκη σφίγγουσα αὐτὸν εἰς τὰς ἀγκάλας της, τὸν ἀσπάζεται, καὶ μὲ διακεκομμένην φωνὴν λέγει.

Ὕπαγε Χαριγένη μου· ὕπαγε τώρα μὲ τὸν Λυσίμαχον· καὶ ὕστερον ἔρχομαι καὶ ἐγώ.

Ὁ Χαριγένης τὴν κρατεῖ, ὅσον ἠμπορεῖ σφιγκτότερα, καὶ λέγει.

Ὄχι· δὲν ἔρχεσαι· ἐγὼ ἀκούω τι λέγεις.

Κλεονίκη καθ' ἑαυτήν.

Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ συγκινδυνεύσῃ μὲ ἐμὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἀθῶον, καὶ αὐτὸ τὸ ἄκακον. Καὶ ἂν ὁ ἐχθρός..... ἐγὼ νὰ γένω αιτια τοῦ θανάτου του!.... Καὶ δὲν θὰ μεινῃ πλέον κανεὶς ἀπὸ τὴν οἰκίαν μας, νὰ ἐκδικηθῇ τὸ αἷμα τῶν συγγενῶν μου..... Ἀλλὰ ποῦ ν' ἀφήσω τοιοῦτον πατέρα..... ποῦ..... Θεέ μου! σῶσε τὸν πατέρα μου καὶ τὸν ἀδελφόν μου..... Καὶ ἐγώ..... Ἱερὸν τῆς Πατρίδος μου ἔδαφος! γενοῦ τάφος μου· κρύψε καὶ τὰ ἐδικά μου ὀστᾶ· ἕνωσέ τα μὲ τὴν ἱερὰν τῆς μητρός μου καὶ τῶν ἀδεγφῶν μου κόνιν.

Λυσίμαχος καθ' ἑαυτόν.

Ταλαίπωρε Νικήρατε, πῶς ὑποφέρει ἡ καρδία σου.

Νικήρατος.

Καὶ λοιπὸν εἶναι ἀδύνατον, τέκνα μου, νὰ μὲ ἀποχωρισθῆτε! Θὰ μείνετε πλέον μὲ ἐμέ! Ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸν οἶκον μας. Πρέπει νὰ μεταβῶμεν εἰς ἄλλην κατοικίαν.... ἐδῶ πλησίον.

Κλεονίκη.

Ὅπου ἀγαπᾷς· μόνον μὲ σὲ καὶ εἰς τὸ Μεσολόγγι.

Νικηρατος.

Ἤλπιζα, Λυσίμαχε, νὰ πεισω τὰ τέκνα μου νὰ μὲ ἀποχωρισθοῦν· καὶ ἐγὼ ἥσυχος καὶ ἀμέριμνος νὰ σφάζω Τουρκους· ἀλλὰ τώρα ποῖα στρατεύματα! ποῖοι ἐχθροί! θὰ πλησιάσουν εἰς αὐτά; Ὅλοι θὰ τὸ μετανοήσουν· ὅλοι θὰ κατασπαραχθοῦν. Ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν νέαν κατοικιαν μας κατὰ τὸ παρόν· καὶ ἔπειτα εἰς τὸ τεῖχος νὰ ἰδῶμεν τοὺς ἐξερχομένους ἀδελφούς μας. Πρέπει, Λυσίμαχε, νὰ συνοδεύσῃς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδια· πρέπει......

Λυσίμαχος.

Καὶ ὕστερον νὰ ἐπιστρέψω ἐδῶ· νὰ ἀγωνισθῶ κ' ἐγὼ μαζί σου, καὶ νὰ ἐκδικηθῶ μαζί σου τοὺς ασπόνδους, τοὺς θηριώδεις τῆς πατρίδος ἐχθρούς.

Τέλος τῆς Β. Πράξεως.

ΠΡΑΞΙΣ. Γ.

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ. (Νύξ.)

Νικήρατος, Στρατιῶται πληγωμένοι.

Νικήρατος.

ΟΙ ἀδελφοί μας ἤδη προχωροῦν· αὐτοὶ κάμνουν τὸ χρέος των· δεικνύουν, ὅτι ἦσαν ἄξιοι τοῦ Μεσολογγίου φρουροὶ, καὶ προσεγγίζουν νὰ ἀσφαλίσουν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία. Ἡμεῖς δὲ, ὦ ἀνδρεῖοι συστρατιῶται, ἀφ' οὗ τόσον καιρὸν ὑπερασπίσθημεν τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔδαφος μὲ τ αἷμα μας, μὲ τὴν ζωήν μας, ἂς τὸ τιμήσωμεν τώρα καὶ μὲ αὐτὸν τὸν θάνατόν μας, ἐὰν γένῃ χρεία. Σὺ, Καλλία, θὰ ἐπιστατήσῃς εἰς τὸν Ἀνεμόμυλον· καὶ σὺ, Νικία, τὸν ὁποῖον οὔτε τὸ γῆρας, οὔτε αἱ πληγαὶ ἠμπόρεσαν ἕως τώρα νὰ ἐμποδίσουν ἀπὸ καμμίαν μάχην, θὰ φυλάξῃς τὴν ὑπόνομον τοῦ κανονοστασίου· ἐγὼ ἐμβαίνω εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς πυρίτιδος, ὅπου εὑρίσκονται καὶ αὐτὰ τὰ τέκνα μου. Κανεὶς ἀσθενὴς, καμμία ἀδύνατος γυνὴ, μὴ δυνάμενοι νὰ φέρουν ὅπλα, νὰ μὴν μείνουν ἔξω ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τόπους. Ὅλοι οἱ λοιποὶ ἂς φυλάξουν τὰς θέσεις των. Εἰς ἡμᾶς, συστρατιῶται, ἐπιστεύθη πρὸς καιρὸν ἡ φρούρησις τοῦ Μεσολογγίου· ἂς δείξωμεν, ὅτι εἴμεθα ἄξιοι αὐτῆς τῆς τιμῆς. Οἱ ἀδελφοί μας καὶ ὁ ἀνδρεῖος καὶ πιστὸς Λυσίμαχος μὲ τοὺς ἐδικούς του, ἀφ' οὗ φέρουν ἔξω κινδύνου τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία, θὰ ἐπιπέσουν αἰφνιδίως κατὰ τῶν ἐχθρῶν· θὰ τοὺς διασκορπίσουν, καὶ θὰ ἐπιστρέψουν νικηταί. Ἀκούετε ἤδη τοὺς κρότους τῶν ὅπλων· καὶ ἤδη ἴσως θριαμβεύουν οἱ ἐδικοί μας. Εἶναι ἀδύνατον αὐτοι ν' ἀφήσουν ποτὲ τὸ Μεσολόγγι! Πόσον δυσκόλως ἐχω-

ρίζοντο ἀπ' αὐτό! μὲ ποίαν ἀθυμίαν ἀνεχώρουν! Ἀλλ' ἐὰν ἡ τύχη μᾶς κατατρέξῃ, ἂς κάμωμεν ὅλοι τὸ χρέος μας. Τάφοι, οἰκίαι, ἱερὰ, τείχη, ἂς καταστραφοῦν ὅλα· ἂς μὴν χαροῦν οἱ ἐχθροί μας· ἂς μετανοήσῃ ὁ Ἰμπραήμης, ὅτι ἐτόλμησε νὰ πατήσῃ τὸ Μεσολόγγι. Ὅλοι λοιπὸν εἰς τοὺς τόπους σας.

Στρατιῶται.

Ὅλοι θὰ εὑρεθῶμεν παρευθὺς εἰς τὰς θέσεις μας. Δὲν μᾶς ἔμεινε πλέον, εἰμὴ ὀλίγη μόνον πνοή· καὶ αὐτὴν θὰ τὴν πωλήσωμεν ἀκριβὰ διὰ τὸ Μεσολόγγι. (Ἀναχωροῦν.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Νικήρατος.

Τί νὰ εἰπῇ τις διὰ τοιούτους ἀνθρώπους! γυμνοὶ, πληγωμένοι, μόλις πνέοντες, ἀποφασίζουν νὰ ἀντιπαραταχθοῦν εἰς ἄλλα μεγαλήτερα δεινὰ, νὰ ἰδοῦν μυρίους θανάτους, μόνον νὰ μὴν ἰδοῦν τὸ Μεσολόγγι..... Καὶ ὅσοι, δυνάμενοι νὰ ἐξέλθουν, δὲν ὑπέφεραν νὰ ἀποχωρισθοῦν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῶν ἀσθενῶν συγγενῶν των! καὶ ὅσοι ἀπεφάσισαν νὰ διαπεράσουν ὅλας τὰς ἐχθρικὰς φάλαγγας!.... αὐτοὶ τώρα θριαμβεύουν· ὁ κρότος τῶν ὅπλων αὐξάνει! ἔσωσαν, ὡς φαίνεται, τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδία, καὶ ἑτοιμάζονται ἴσως νὰ ἐπιπέσουν κατὰ τῶν ἐχθρῶν..... Ἀλλ' ἐὰν ἀποτύχουν..... θ' ἀναγκασθῶ ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ βάλω πῦρ εἰς τὰς ὑπονόμους! ἐγὼ ὁ ἴδιος νὰ..... ὦ τέκνα μου! ὦ Πατρίς μου!.... Πλὴν, ὄχι! οἱ ἐδικοί μας θὰ θριαμβεύσουν..... Τόση ὅμως ταραχὴ τῶν παιδίων, τόσαι βοαὶ τῶν μητέρων, τόση σύγχυσις, ἐνῷ ἐξήρχοντο διὰ τῶν γεφυρῶν, τόσαι οἰμωγαὶ τῶν ἀποχωριζομένων συγγενῶν καὶ φίλων νὰ λανθάσουν τοὺς πάντοτε ἀγρύπνους ἐχθρούς μας! νὰ μὴν λάβῃ πρὸ πολλοῦ εἴδησιν ὁ Ἰμπραήμης! ὦ Θεέ μου! ὀλίγη ὥρα ἀκόμη! καὶ τὸ Μεσολόγγι σώζεται, καὶ ὁ ἐχθρὸς ἀφανίζεται· ἀλλὰ ποῖος θόρυβος! ποῖαι κραυγαί! ἄνδρες, γυναῖκες, ἐξαίφνης ὀπισθοδρομοῦν! [Ἐκβάλλει τὸ ξίφος.] Εἰς τοὺς τόπους σας στρατιῶται· εἰς τὴν θέσιν

του ὁ καθεῖς· ὅλοι εἰς τὸ χρέος μας. Καὶ ὁ φίλος μου! και ὁ ἀδελφός μου! καὶ ὁ Λυσίμαχος!....

ΣΚΗΝῊ ΤΡΊΤΗ.

Νικήρατος, Λυσίμαχος ξιφήρης τρέχων, καὶ ὀλίγοι στρατιῶται ξιφήρεις μὲ αὐτόν.

Λυσίμαχος.

Τοῦρκοι εἰς τὸ Μεσολόγγι! αὐτοὶ ἤξευραν τοὺς σκοπούς μας· παντοῦ ἔβαλαν ἐνέδρας· παντοῦ εἶχαν στρατεύματα· οἱ ἐδικοί μας τὰ καταστρέφουν· τίποτε δὲν τοὺς ἐμποδίζει! ἀλλὰ μόλις προχωροῦμεν, ὅσοι ἐσυνωδεύαμεν τὰς γυναῖκας, καὶ αἰφνιδίως ἀκούομεν! «Ὀπίσω, εἰς τοὺς τόπους σας»! Ἐπιστρέφομεν· καὶ Τοῦρκοι ἦσαν εις τὰ κανονοστάσια, χωρὶς νὰ τὸ ἠξεύρωμεν· καὶ Τοῦρκοι ἔμβαιναν εἰς τὸ Μεσολόγγι. Ἡ μάχη ἀργίζει τότε αιφνιδίως εις ὅλα τὰ μέρη· καὶ ἡμεῖς ἀνακατωμένοι μὲ αὐτοὺς, μαχόμενοι, σφάζοντες, μόλις ἠμπορέσαμεν νὰ φθάσωμεν ἐδῶ. Δεν εἶναι πλέον καιρός! οἱ Τοῦρκοι προχωροῦν.

Νικήρατος ξιφήρης.

Τοῦρκοι εἰς τὸ Μεσολόγγι· και ἡμεῖς δὲν τὸ ἠξεύραμεν! αὐτοὶ προχωροῦν· καὶ ἡμεῖς καθήμεθα! Ἐμπρὸς, συστρατιῶται· ἐμπρὸς, ἀδελφοί· ἂς ἐκδικηθῶμεν τώρα· ἂς τρέξωμεν πρὸς βοήθειαν τῶν μαχομένων ἀδλεφῶν μας. Τώρα νὰ χορτάσωμεν ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν μας· τώρα νὰ τοὺς ἰδῶμεν ὅλους κατεσπαραγμένους. Θάνατος εἰς τοὺς Τούρκους.. [Ἀναχωροῦν.]

ΣΚΗΝῊ ΤΕΤΆΡΤΗ.

Ἰμπραήμης, φύλακες αὐτοῦ, ὁ ἀπεσταλμένος και ἀξιωματικὸς εὐρωπαῖος.

Ἰμπραήμης πρὸς τὸν Ἀξιωματικόν.

Εμβῆκα τελευταῖον εἰς τὸ Μεσολόγγι. Ὅ,τι δὲν ἔκαμεν

ἓξ χρόνων πολιορκία· ὅ,τι δὲν ἐδυνήθησαν νὰ κάμουν τόσα στρατεύματα· ὅ,τι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ κατορθώσουν τῶν τακτικῶν μου αἱ φάλαγγες ἀπὸ τοὺς πλέον ἐμπειροπολέμους εὐρωπαίους γυμνασμέναι καὶ ὡδηγημέναι, αἱ βοήθειαι καὶ συμβουλαι τῶν φίλων μου, αἱ διάφοροι κατασκοπεύσεις, ὅλων τῶν Τουρκικῶν ἐθνῶν οἱ στόλοι, ἡ γύμνωσις, ἡ πεῖνα, ὁ θάνατος· τὸ κατώρθωσε μόνη ἡ προδοσία! Ἂν ὁ αὐτόμολος δὲν ἐφανέρωνε τὰ σχέδιά των, ἔμελαν βέβαια καὶ ἠμιθανεῖς νὰ θριαμβεύσουν. Εἶναι ἐχθροί μου· πρέπει ὅμως νὰ ειπῶ τὴν ἀλήθειαν. Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος; Τί ἐκέρδησα ἀπὸ τόσας θυσίας; Ὅσοι κατετρόμαζαν τὰ στρατεύματά μου! ὅσοι ἔσφαζαν ἔμπροσθέν μου τοὺς στρατιώτας μου! ὅλοι ἐσώθησαν. Δὲν ἠμπόρεσαν οὔτε ἄτακτα, οὔτε τακτικά, οὔτε ἱππικὸν, οὔτε ἔνεδραι νὰ τοὺς ἐμποδίσουν.... ὅλα τὰ διέσπασαν. ....

Ἀξιωματικὸς Εὐρωπαῖος.

Δὲν συλλογίζεσαι καλήτερα, ὅτι εὑρίσκεσαι εἰς τὸ Μεσολόγγι· ὅτι ἐξωλόθρευσας ἐκείνους, οἵτινες ὑπερηφανευόμενοι εἰς τὴν ἀνδρίαν των, ἀπέῤῥιψαν πολλάκις, καὶ χθὲς ἀκόμη, τὰς προτάσεις σου· δὲν ἠθέλησαν νὰ παραδώσουν τὰ ὅπλα των· μὲ ἀπέβαλαν μὲ καταφρόνησιν· σὲ ὕβρισαν πολλάκις· σὲ ἀτίμασαν! Διατί δὲν στοχάζεσαι μάλιστα, ὅτι οἱ σκοποὶ τοῦ πατρός σου καὶ οἱ ἐδικοί σου δὲν ματαιόνονται πλέον; Ποίαν χαρὰν θὰ προξενήσῃ ἡ εἴδησις αὕτη εἰς τοὺς φίλους μας! ποίαν δόξαν, ποίαν τιμὴν εἰς τὸν Ἰμπραήμην! Ὁ Σουλτάνος νομίζει, ὅτι ὅλα γίνονται δι᾽ αὐτόν· καὶ ὁ Ἰμπραήμης μὲ τὴν πρόφασιν, ὅτι πολεμεῖ τοὺς ἀποστάτας, γίνεται μέγας, γίνεται φοβερός. Αὕτη ἡ νίκη θὰ σὲ ὁδηγήσῃ εἰς ἄλλας. Οἱ ἀποστάται τότε μόνον εἶναι τρομεροὶ, τότε μόνον ἠμποροῦν καὶ τοὺς σκοπούς σου νὰ ματαιώσουν, καὶ τὸν θρόνον τοῦ Σουλτάνου νὰ καταστρέψουν, ὅταν ἦναι σύμφωνοι· ἀλλ᾽ εἶναι δύσκολον νὰ ἑνωθοῦν ἀποστάται ποτέ· καὶ ἔπειτα, χάρις εἰς τοὺς καλοὺς φίλους μας, ηὑρομεν τὸν τρόπον νὰ τοὺς ἔχωμεν διῃρημένους.

Ἰμπραήμης.

Καλά· ἀλλ' αὐτοὶ ἀκόμη πολεμοῦν ὡς λυσσασμένοι· αὐτοὶ καὶ ὀλίγοι καὶ ἀδύνατοι, κρατοῦν ἀκόμη τὰ δυνατώτερα μέρη τοῦ Μεσολογγίου.

Ἀξιωματικός.

Τίποτε δὲν εἶναι αὐτά· ἐγὼ τρέχω εἰς τὸ χρέος μου· καὶ αὔριον ὅλον τὸ Μεσολόγγι εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σου.
(Ἀναχωρεῖ μὲ τοὺς ἰδικούς του.)

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

Ἰμπραήμης, φύλακες.

Ποία χαμέρπεια! διὰ ὀλίγον χρυσίον προδίδουν τὴν πίστιν των, τοὺς ἀδελφούς των· γίνονται κόλακες, καὶ χαίρουν συνεργοῦντες εἰς τὴν φθορὰν τῶν ὁμοθρήσκων των. Καὶ ἡ περίφημος Εὐρώπη γεννᾷ λοιπὸν τοιαῦτα τέρατα! Μὴν τὸ δώσῃ ὁ Θεὸς, κανεῖς Μουσουλμάνος νὰ ὁμοιάζῃ μὲ αὐτούς! Πλὴν δὲν εἶναι μόνον τὸ χρυσίον, τὸ ὁποῖον τοὺς παρακινεῖ νὰ κατατρέχουν ὡς θηριώδεις τοὺς ὁμοπίστους των· αὐτοὶ ἔχουν, ὡς φαίνεται, καὶ ἄλλους σκοπούς. Ἆ Εὐρώπη! Εὐρώπη! ἀκόμη δέκα χρόνοι· ἀκόμη εἴκοσι χρόνοι τὸ πολύ· καὶ ἂν δὲν συμβῇ καμμία εἰς τὸ Τουρκικὸν ἔθνος δυστυχία, ἂν ἐξακολουθοῦν τὰ πράγματα, καθὼς τρέχουν, οἱ Μουσουλμάνοι θὰ διδουν νόμους εἰς τὸν κόσμον· καὶ ἐγώ..... Τότε θὰ καταλάβῃς, Εὐρώπη, τὸ λάθος σου. Τότε θὰ ἰδῇς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀσυμφωνίας σου. Τότε θὰ βασιλεύῃ ὁ Μωάμεθ. Τότε......

Γίνεται ἔκρηξις ὑπονόμου, καὶ ἀκούεται μέγας κρότος καὶ θόρυβος.

ΣΚΗΝΗ ἝΚΤΗ.

Ἰμπραήμης, Τοῦρκοι, Ἕλληνες, Λυσίμαχος.

Ἰμπραήμης.

Ποῖος κρότος! Ποία καταστροφή!

Τοῦρκοι καταδιωκόμενοι.

Οἱ Ἕλληνες μᾶς κατακόπτουν ...... ὀπίσω!

Ὁ Ἰμπραήμης πρὸς τοὺς στρατιώτας καὶ ἀξιωματικούς.

Σταθῆτε! εἰς ἄλλον τόπον!

Ὁ Ἰμπραήμης καὶ οἱ Τοῦρκοι ὀπισθοδρομοῦν· οἱ Ἕλληνες τοὺς διώκουν ξιφήρεις· ὁ Λυσίμαχος φωνάζει.

Θάνατος εἰς τοὺς Τούρκους! θάνατος εἰς τοὺς βαρβάρους!

ΣΚΗΝΗ ἙΒΔΟΜΗ.

Νικήρατος, κρατῶν μὲ τὴν μίαν χεῖρα φλόγας, καὶ μὲ τὴν ἑτέραν τὸ ξίφος.

Σκιαὶ τῶν Ἡρώων, ὅσοι ἐτάφητε εἰς τὴν γῆν ταύτην! Σκιαὶ τῶν φίλων μου, τῶν συγγενῶν μου, ὅλων τῶν ἀνδρείων, ὅσοι ἐθυσιάσθητε ὑπὲρ αὐτῆς! ὦ Πατρις μου! ἐξιλεώθητε κἂν τὴν στιγμὴν ταυτην ...... μὴν ἀθημονεῖτε ...... Δὲν σᾶς ἀφίνω χωρὶς ἐκδίκησιν. Καὶ Σεῖς, ὦ τέκνα μου, μὴν ὀργισθῆτε κατὰ τοῦ ταλαιπώρου πατρός σας ...... Ἄλλοι ἔγειναν αἴτιοι ...... Ἀλλὰ Σὺ ὅλων τῶν κακῶν ὁ τιμωρὸς, ὅστις τοὺς ἠξεύρεις, μὴν τοὺς ἀφήσῃς ἀτιμωρήτους! (Πρὸς τοὺς διώκοντας τοὺς Τούρκους Ἕλληνας.) Ἐμπρὸς Λυσιμαχε! ἐμπρὸς Ἀνδρεῖοι! ..... Ἔφθασεν ἡ ὥρα ...... Πῦρ εἰς

τὰς ὑπονόμους ! . . . . Θάνατος εἰς τὰς Τίγρεις ! . . . . Θάνατος εἰς τοὺς βαρβάρους ! . . . . . Ἂς τοὺς καταπίῃ ὅλους τὸ Μεσολόγγι ! καὶ ἡμεῖς . . . . . . καὶ τὰ τέκνα μου . . . . . . ὅλοι εἰς τὸν ἀέρα .

Τρέχει κατόπιν τῶν διωκόντων τοὺς Τούρκους · ἀκούεται μέγιστος κρότος · καὶ ὅλα καταστρέφονται .

Τέλος τῆς Τρίτης καὶ τελευταίας Πράξεως .

Συγγραφεύς, ἡ Εὐανθία Καΐρη.
Εἰς τὸ ἐξώφυλλον σφραγὶς τῆς Διοικήσεως χρησιμοποιηθεῖσα ὑπὸ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου εἰς Μεσολόγγι.

